

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України
з питань гуманітарної та інформаційної політики

17 березня 2023 року

ПОТУРАЄВ М.Р. Всіх вітаю! Всіх радий бачити! Колеги, спочатку технічне оголошення. Я попрошу після того, як ми завершимо комітет, вимкнути запис, але не Zoom, і залишитися на Zoom тільки членів комітету. У мене тут є питання одне не під запис і не для оприлюднення.

Колеги, у нас є кворум. Отже, ми можемо починати наше засідання. Ще раз всіх вітаю!

ЛЕРОС Г.Б. Друзі, всім привіт!

ПОТУРАЄВ М.Р. Привіт, Гео Багратовичу!

Проект порядку денного всім наданий. Чи є якісь зауваження, пропозиції щодо порядку денного?

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Дозвольте, пане голово.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, Ірино Мирославівно.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Я прошу в "Різне" включити питання щодо Шевченківської премії 2023 року.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Підтримую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Давайте поговоримо про це. Підтримую теж.

Колеги, ще пропозиції? Якщо немає, тоді прошу підтримати запропонований проект порядку денного з доповненням Ірини Мирославівни Констанкевич.

Хто - за, прошу голосувати.

Потураєв – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ЛЕРОС Г.Б. Лерос – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Софіє Романівно, побачили. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято одноголосно.

Колеги, розпочинаємо розгляд першого питання: це проект Закону про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо врегулювання деяких питань розірвання шлюбу за рішенням суду та виплати аліментів одним з батьків (реєстраційний номер 8181) авторства народної депутатки Антоніни Керимівни Славицької та інших колег народних депутатів.

Запрошені у нас, власне: перше, автор законопроекту Антоніна Славицька і Дар'я Михайлівна Герасимчук – радник, Уповноважений Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації.

Також запрошені: Євгеній Миколайович Горовець – перший заступник Міністра юстиції України; Лілія Юріївна Лішнянська – генеральний директор Директорату з питань цифрового розвитку та соціальних послуг Міністерства соціальної політики України; Олена Петрівна Вихор – представник Уповноваженого з прав дітей, сім'ї, молоді та спорту Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України та Аксана Анатоліївна Філіпішина – заступниця керівника аналітичного відділу Української Гельсінської спілки з прав людини.

Колеги, хто у нас по цьому законопроекті має щось доповісти з народних депутатів? Я так розумію, що розглядав підкомітет Тетяни Василівни Скрипки. Я правильно розумію, колеги?

СКРИПКА Т.В. Микито Руслановичу, доброго ранку! Доброго ранку, колеги! Справа в тому, що, враховуючи мої особисті обставини, на підкомітеті члени підкомітету лише мали змогу ознайомитися з попередніми довідками щодо питань порядку денного на сьогодні. В принципі, на комітеті сьогодні ми пропонуємо розглянути ці всі законопроекти і прийняти по них рішення. Тому, якщо автора немає, я коротко можу зазначити суть законопроекту і потім ми вже всі приймемо рішення.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тетяно Василівно, я правильно розумію, що, в принципі, ви пропонуєте розглянути також і законопроект 9043, який у нас другий іде?

СКРИПКА Т.В. Так.

ПОТУРАЄВ М.Р. Про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо зміни терміну розгляду заяв про розірвання шлюбу авторства нашого колеги Георгія Мазурашу й інших колег народних депутатів. Так.

Ну, у нас, колеги, вони ж дуже схожі, ці законопроекти. Запрошені у нас всі ті самі фахівці. Так, будь ласка, Тетяно Василівно, вам тоді слово, проінформуйте нас, будь ласка.

СКРИПКА Т.В. Колеги, по першому питанню по проекту Закону про внесення змін до Сімейного кодексу щодо врегулювання деяких питань розірвання шлюбу за рішенням суду та виплати елементів одним із батьків (реєстраційний номер 8181), якщо коротко, то законопроектом вносяться зміни до Сімейного кодексу, яким пропонується передбачити, що під час розгляду в суді позову про розірвання шлюбу подружжя, яке має дітей і якщо у них буде відсутнє нотаріально посвідчений договір про те, з ким із батьків буде проживати дитина, то суд також під час розгляду заяви про шлюб може виносити рішення, з ким із батьків буде проживати дитина, а також про спосіб участі у вихованні того з батьків, хто буде проживати, наприклад, окремо вже від дитини. А також все ж таки, знову ж таки, при розгляді заяви про розірвання шлюбу також суд може приймати рішення і по розміру сплати аліментів.

Наприклад особисто на мою думку, ці норми, по-перше, суперечать Сімейному кодексу. Чому? Тому що ось дуже чітко і ясно ГНЕУ нам висловило своє зауваження, що це питання, зазначене питання, взагалі не належить до предмету правового регулювання саме Сімейного кодексу. Це Цивільно-процесуальний кодекс. І якщо, наприклад, вже вносити ці зміни в кодекси, то це аж ніяк не Сімейний кодекс. Ну і взагалі, якщо просто, то стосовно заяви про розірвання шлюбу рішенням судом повинно прийматись виключно за змістом заяви, а не так, що суд захоче: отримали заяву на розірвання шлюбу, а потім, вибачте, ми ще в цьому рішенні будемо виносити і про те, з ким буде проживати дитина, і про аліменти. Тобто все в купі.

Тому на нашу думку, на мою думку, зараз я думаю, колеги, можливо, або мене підтримають, або знову ж таки висловлять свої пропозиції, я би

пропонувала все ж таки повернути законопроект автору на доопрацювання, тому що є дуже багато висновків і взагалі суперечностей щодо цього законопроекту.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тетяно Василівно, а я правильно розумію, що ви маєте на увазі обидва законопроекти чи тільки перший?

СКРИПКА Т.В. Ні, тільки перший, Микито Руслановичу. Другий трішки інший.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тільки перший. Другий інший. Добре.

Колеги народні депутати і запрошені, будь ласка, є у когось якісь?..

В'ЯТРОВИЧ В.М. Я в цілому підтримую Тетяну абсолютно. Немає аргументів, що додати, я підтримую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Володимире Михайловичу.

Пані Аксана, будь ласка. Пані Аксана Філіпішина.

ФІЛІПШИНА А.А. Добрий день, Микито Руслановичу, шановний, і шановні народні депутати! Дякую за запрошення.

У мене така сама позиція стосовно необхідності відправлення цього законопроекту на доопрацювання з огляду на наступне. Це дійсно не тільки норми Сімейного кодексу, це також мають бути зміни в Цивільно-процесуальний кодекс. Крім того, якщо вносити в купі розгляд питання і про розірвання шлюбу, і про аліменти, і про визначення місця проживання дитини, ми знаємо, що спори про визначення місця проживання дитини

тривають роками – по 2-3 роки. Це значить, що розірвання шлюбу буде ставитись у залежність від вирішення цього питання.

Також хочу звернути увагу на дуже контраверсійну норму, яка пропонується в статті 186 Сімейного кодексу, стосовно сплати аліментів. На сьогоднішній день аліменти сплачуються і перераховуються тому з подружжя, з яким проживає дитина. Утім суб'єкт законодавчої ініціативи пропонує в разі нецільового витрачання коштів платник має право самостійно здійснювати відрахування аліментів на особистий рахунок дитини. Ну, по-перше, питання сьогодні нецільового використання коштів не є достатньо врегульованим і дуже часто це є суб'єктивним, коли комусь здається, що витрачає подружжя на себе. І в нас вважається, що мама має ходити в лахміттях, витратити всі гроші на дитину, притому не враховується, що вона витрачає свій час, що вона не робить свою кар'єру, тому що дитину треба розвинути. відвести в садочок, в школу, одягнути, нагодувати і так далі. Якщо всі гроші від аліментів будуть поступати виключно на рахунок дитини і другий з подружжя, з ким проживає дитина, не буде мати право ними розпоряджатись, це означає, що весь тягар по утриманню дитини лягає на того, з ким вона проживає.

Тому я теж вважаю, що цей законопроект заслуговує на відправку на доопрацювання. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую вам дуже, пані Аксано, за ґрунтований коментар. Дякую. Важливо розуміти всі вади, на які ви звернули нашу увагу.

Так, в порядку піднятих рук, будь ласка, зараз пан Євген Горовець, а потім пані Лілія Лішнянська. Добре? Колеги, давайте тільки так стисло, бо, в принципі, я так розумію налаштування членів комітету, ми готові підтримати позицію голови профільного комітету.

Будь ласка, пане Євгене, вам слово.

ГОРОВЕЦЬ Є.М. Доброго дня, колеги.

Так, я коротко також зауважу, що Мін'юст також не підтримує цей законопроект, у нас є два ключових зауваження. Знову ж таки концептуально в чому проблема пропозиції щодо визначення місця проживання дитини, так би мовити, ексофіцію, тобто незалежно від пред'явлення позовної заяви одним із подружжя? В тому, що це не відповідає самій природі суду, який за визначенням є арбітром, тобто він вирішує, хто правий – позивач чи відповідач. І суд на відміну від радянської концепції судочинства не встановлює абсолютну істину, бо в принципі не може її встановити, в суді встановлюється лише відносна істина в тому сенсі, що залежно від того, які докази подані однією з сторін, таким буде відповідно і підсумкове судження суду.

Якщо моделювати, як ця норма працюватиме, то швидше за все вона залишиться "мертвою". Тобто в ситуації, коли законодавець просто зобов'язує суд вирішити, з ким проживати дитині, якщо ми розглядаємо ситуацію, коли жоден з батьків не бере активної участі в процесі, не пояснює, яка ситуація, які є там прихильності дитини, які умови проживання і всі інші аспекти, то фактично суду пропонується навмання, наосліп визначити місце проживання дитини, що звісно не відповідає найкращим її інтересам.

Також ми солідарні з зауваженнями попереднього доповідача щодо способу виплати аліментів. Тобто коли пропонується фактично на розсуд платника аліментів визначити, скажімо так, шлях виконання цього обов'язку і перерахування їх на рахунок дитини, тут виникає дуже багато ризиків. Слід пам'ятати, що дитина – це особа, яка не має повної дієздатності і ще не в повній мірі часто може адекватно, скажімо так, приймати рішення про спосіб витрачання відповідних коштів. І за певних обставин це може бути дуже шкідливо, тому що спосіб розпорядження відповідними коштами буде заподіювати відповідну шкоду і дитині, і другому з батьків.

Тому ми вважаємо, що справді цей законопроект потребує ґрунтовного доопрацювання. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Євгенію.

Пані Лілія Лішнянська, я бачу, що ви опустили руку. Чи маєте щось? Будь ласка.

ЛІШНЯНСЬКА Л.Ю. Я дуже коротко скажу. Я дійсно приєднаюсь до попередніх двох колег, підняли слушно це питання. Я, окрім того, хочу наголосити на тому, що режим використання рахунків неповнолітніми особами абсолютно нерегульований, самостійне використання коштів дітьми, і він неможливий, скажімо так. Однозначно потрібно буде довірену особу і невідомо, кого буде визначено. Це абсолютно не врегульовано і неможливо до реалізації без внесення доповнень до, в тому числі, банківських нормативних документів, не лише Сімейного кодексу і решти.

Але наші зауваження в загальному надані і, я сподіваюсь, на доопрацюванні будуть враховані. Дякую. Не буду займати час.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Лілія.

Колеги, отже, я думаю, що ми отримали повністю всі оцінки, які нам дозволять прийняти відповідальне рішення. Тому ставлю на голосування пропозицію Тетяни Василівни Скрипки щодо відправлення законопроекту 8181 авторам на доопрацювання. Колеги, хто за те, щоб підтримати таку пропозицію, прошу голосувати.

Потураєв – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Павленко – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую. Побачив, Андрію.

Колеги, всіх, хто підняв руки, побачив.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято одноголосно.

Переходимо до наступного законопроекту. Нагадаю, це проект Закону про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо зміни терміну розгляду заяв про розірвання шлюбу (реєстраційний номер 9043) авторства народного депутата Георгія Мазурашу.

Тетяно Василівно, знову вам слово.

СКРИПКА Т.В. Дякую.

Знову ж таки я коротко доповім, тому що тут, в принципі, сама суть законопроекту полягає в тому, щоб збільшити строки для прийняття рішення судом про розірвання шлюбу. І зараз ці строки, наприклад, під час подачі заяви про розірвання шлюбу в ЗАГС і в суд – це місяць. Зокрема автор пропонує збільшити його до 3 місяців. А якщо, наприклад, в ЗАГС, то до 3 місяців, а якщо в суд, то до 6 місяців.

Я, в принципі, знаєте, думаю, що збільшення строку розгляду заяв про розірвання шлюбу, не гарантуватиме подружжю примирення, тому що якщо вони вже прийняли це рішення, то я думаю, що суттєво таких запитів ми не

отримаємо. Ну і знову ж таки автор торкається теми насилля. Якщо було зафіксовано насильство з боку одного члена подружжя, то цей термін розгляду справи залишити один місяць. Тому знову ж таки збільшення терміну розгляду таких справ порушує все ж таки добровільність кожного з поки що подружжя.

Все фахове експертне середовище також не підтримує норми цього законопроекту. Тому знову ж таки я би просила взагалі відхилити цей законопроект і також прошу присутніх висловитись з цього приводу, тому що в принципі я не вважаю за потрібне взагалі зараз торкатись термінів розгляду судових справ про розірвання шлюбу, тому що принаймні ми не бачили тієї аналітики, що це таке затребуване зараз питання, яке потрібно виносити. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

До речі, Тетяна Василівна звернула увагу на дуже важливий момент. Дійсно, на мій погляд, і я погоджуюсь повністю з пані Скрипкою в тому, що подовження цих термінів може ще і стимулювати продовження ситуації насильства домашнього. Так що безперечно ми маємо на це звернути увагу.

Пані Аксана Філіпішина, будь ласка.

ФІЛІПШІНА А.А. Дякую, Микито Руслановичу.

На думку нашої правозахисної організації ми теж вважаємо цей закон не таким, що буде сприяти захисту прав людини, а саме на повагу до її сімейного і приватного життя. Кожна людина вільна, в принципі, обирати форми свого сімейного життя і бути в шлюбі або не бути. Це і стаття 8 Конвенції Ради Європи про основоположні права і свободи людини, це і Конституція України, повага до приватного і сімейного життя. Якщо і говорити про втручання в ці норми, то треба не збільшувати строки для того, щоб люди, вибачте, мучились. Бо в нас є різні ситуації, де людина фактично

проживає в інших шлюбних відносинах, формально зберігаючи зареєстрований шлюб, і там вже народжуються діти. А тут ці норми ще продовжують в часі цю ситуацію, узалежнюють її від прийняття рішення в місяць. Якщо ми говоримо про скорочення строків, то треба скорочувати саме через домашнє насильство і не місяць давати, а негайно, упродовж там тижня чи трьох днів, має бути розглянуто питання. Тим паче, що суб'єкт законодавчої ініціативи говорить про те, що факт домашнього насильства задокументований, тобто є протоколи, є підтвердження. То чому тримати місяць? Треба скорочувати, негайно розривати цей шлюб з тим, щоб жертва домашнього насильства виходила з таких стосунків.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Аксано.

Далі, колеги, в порядку піднятих рук. Пані Олена Вихор. Олено Петрівно, будь ласка, вам слово.

ВИХОР О.П. Микито Руслановичу, добрий день. Добрий день, колеги. Повністю погоджуюсь з попередніми доповідачами, але дозвольте ще доповнити. Власне, в запропонованому законопроекті визначено, що офіційно має бути зафіксовано насильство з боку одного з членів шлюбної пари. То у нас тут постає питання, що незрозуміло, по-перше, яким чином, чи це може бути звернення на номер телефону "102", на сьогоднішній день в нас є офіційна "гаряча" лінія "1547". Тобто, по-перше, не прописано як саме має бути офіційно зафіксовано. І плюс спрощена процедура, яка говорить про те, що у разі, якщо вчиняється насильство стосовно одного із подружжя, а домашнє насильство поширюється на інші категорії, в тому числі і на членів сімей, на дітей. Тобто наша позиція, Офісу Уповноваженого, не підтримувати даний законопроект. І повністю погоджуюсь зі словами пані Аксани Філіпишиної стосовно того, що домашнє насильство – це не є привід терпіти.

І власне, якщо людина вже ініціювала про розірвання шлюбу, то вона має право на те, аби бути, скажемо так, вільною, зокрема в умовах того, що стосовно неї вчиняється домашнє насильство. І не забуваємо, що діти, які проживають у сім'ях, виховуються в сім'ях, навіть якщо стосовно до них не застосовують домашнє насильство, вони вже є свідками цієї трагедії.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р Дякую дуже, пані Олено.

Пані Олена Маслова, будь ласка, вам слово.

МАСЛОВА О. Дуже дякую.

Доброго дня, шановні народні депутати, присутні. Хочу висловити позицію Міністерства соціальної політики щодо цього законопроекту. Ми так само не підтримуємо цей законопроект, у нас така сама позиція, як і у попередніх спікерок, що даний законопроект буде суперечити нормам Конституції, а саме, статті 51, а також статті 24 Сімейного кодексу, де мова йде про вільну згоду жінки і чоловіка на шлюб. І ми вважаємо, що подовження терміну розгляду заяв є свого роду примушуванням до подовження цього шлюбу без їхньої згоди.

Також хочемо зазначити, як вже також казала пані Олена Вихор, що даний законопроект не враховує ситуацію домашнього насильства стосовно інших членів родини, зокрема дітей, і часто насильство стосовно дітей є також причиною, чому подаються заяви на розірвання шлюбу. І також в наших пропозиціях, підписаних міністром, була така пропозиція, щоб розглянути взагалі скорочення, ще більшого скорочення розгляду заяви у випадку домашнього насильства до дводенного терміну. По принципу, як в нас є шлюб за добу, то можна зробити і розлучення там за дві доби у випадку, якщо був підтверджений факт домашнього насильства, враховуючи

розвиток зараз цифрових технологій і тих можливостей подання заяв до органів РАЦС.

Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Олено.

Тут Євгенія Михайлівна Кравчук висловлює в чаті пропозицію, що, можливо, треба розробити оперативно і подати законопроект якраз про скорочення терміну за тих умов, про які сказали пані Олена і пані Олена, я вибачаюсь, і пані Аксана.

СКРИПКА Т.В. Микито Руслановичу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, Тетяно Василівно.

СКРИПКА Т.В. Ми вже готуємо. В принципі, я теж хотіла сказати, що ми працюємо над тим, щоб підготувати проект закону саме про скорочення розгляд, ну там вже будемо дивитись, до дня, двох, за добу саме у випадках насильства підтвердженого.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

МАСЛОВА О. Ви правильно озвучили і ми так зразу погодились з членами комітету. Вважаю, що треба буде і прокомунікувати...

ПОТУРАЄВ М.Р. Я думаю, що і підтримка буде теж. Так.

МАСЛОВА О. Так. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, пан Євген Горовець, вам слово.

ГОРОВЕЦЬ Є.М. Колеги, Мін'юст також не підтримує цей законопроект. Доповню відповідні аргументи ще тим, що фактично єдиним мотивом, який міститься в пояснювальній записці, розробник законопроекту зазначає, що, мовляв, є випадки, коли рішення про розірвання шлюбу приймається емоційно, в зв'язку з якимись там обставинами раптовими, і відповідно, мовляв, подружжя, яке вже фактично примирилося і готове далі жити, отримує в результаті факт розірвання шлюбу. І, мовляв, щоб не допустити ці випадки, ми збільшуємо там на 3 або на 6 місяців.

Знову ж таки, на нашу думку цей законопроект працює на дуже вузьку категорію осіб. Очевидно, є такі люди, навіть я знаю окремі сім'ї, які, умовно кажучи, кілька разів ходили до відділу ДРАЦСу після розірвання шлюбу і повторно реєстрували його. І, власне, в цьому також є частково відповідь на те, що цей законопроект не потрібен з огляду на те, що якщо справді це було емоційне рішення і місяцю не вистачило подружжю, щоб відмовитися від раніше поданої заяви, то вони можуть знову зареєструвати шлюб. В цьому немає якоїсь великої трагедії.

Тобто працювати на цих кілька, ну хай буде там сотні сімей на країну, які за десятиріччя потраплять в ці обставини, це неправильно з огляду на те, що ми одночасно дуже серйозно втручаємося в інтереси набагато більшої кількості пар, які давно вже припинили фактичні шлюбні відносини, часто живуть в інших сім'ях, у них вже інші майнові відносини. І ми знаємо, що часто це окремий квест для, зазвичай, дружин притягнути там чоловіка або дружину у відділ ДРАЦС, щоб оформити цю заяву нарешті і пошвидше розлучитися. А ми їм кажемо: "Ні, давайте ви все-таки ще подумаєте більше". Зазвичай це вже все передумано, вирішено, питання тільки оформити.

Тому в цьому сенсі я погоджуюсь з колегами, які виступали раніше, вектор законопроекту має бути якраз протилежним: не про збільшення, а про скорочення.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Євгенію.

Ну, що вам сказати, колеги? Я особисто знаю дві там подружні пари. В одній вони розлучалися і одружувалися тричі, а в іншій 5 разів. І, до речі, вони щасливо живуть і досі. Так що підтримую пана Євгена: якщо емоційно прийняте рішення, його можна завжди виправити.

Пані Єлізавета Богуцька, будь ласка, вам слово.

БОГУЦЬКА Є.П. Доброго дня, друзі!

Я повністю згода от зараз і з Микитою, і з Євгеном, тому що, якщо рішення було прийнято емоційно, то ця пара має право знов і знов подавати заяву на шлюб, потім його розривати. Це і каже про ту свободу, до якої прагне Україна. Свободу мислення, свободу дій і так далі.

І мені здається, що в шлюб входять люди дорослого віку і мають приймати дорослі рішення. І якщо вони йдуть на розірвання шлюбу, це їх рішення. І немає права, мені здається, будь-яка установа заперечувати їх волевиявленню, тому що це доросле і це повністю свідоме рішення розірвати цей шлюб.

Тому мені здається, що якщо ми прагнемо взагалі до свободи дій людини, до свободи мислення, до свободи їх, скажімо, вибору, то ми не маємо права приймати закони, які обмежують саме ці свободи. Тому я зі всіма згодна і думаю, що просто треба цей законопроект відхилити, а прийняти саме той, про який ішлося, про скорочення терміну. Якщо є насилля в сім'ї, то має бути одразу розірваний шлюб. Якщо доведено, що там є насилля в цій сім'ї, і якщо навіть є дитина, і якщо навіть немає дитини, але жінка не може жити в таких відносинах, то шлюб має бути розірваний одразу.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, дякую, пані Лізо.

Отже, колеги, хто за те, щоб... Пані Лілія Лішнянська. Будь ласка, пані Ліліє. Чи ви помилково підняли руку?

ЛІШНЯНСЬКА Л.Ю. Коротка ремарка.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка.

ЛІШНЯНСЬКА Л.Ю. Коротка ремарка щодо насильства не лише... (*не чути*) будь-кого з подружжя. Бо статистика показує, що (*не чути*) ... насильство щодо дітей є причиною для розірвання шлюбу терміново.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Ліліє. Так, ми розуміємо цю проблему. Дякуємо, пані Ліліє. Трохи у вас проблема з Інтернетом, але ми зрозуміли вашу головну думку. Дякуємо, що звернули теж на це увагу, акцентували це.

Колеги, отже, тоді я ставлю знову-таки на голосування пропозицію Тетяни Василівни Скрипки щодо відхилення законопроекту № 9043.

Хто за те, щоб підтримати таке рішення, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Павленко – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ЛЕРОС Г.Б. Лерос – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято одноголосно.

Колеги, переходимо до наступного питання, дуже важливого: це проект Постанови про Заяву Верховної Ради України "Про визначення існуючого в Російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людоненависницьких" (реєстраційний № 9101).

Я, по-перше, хочу подякувати, колеги, всім авторам головним. Я бачу, Миколо Леонідовичу, вашу руку, але з вашого дозволу, колеги, хотів би зараз оголосити як пропозиції щодо виступів. Перше слово Вікторії Подгорній надаємо, потім Володимиру В'ятровичу. Дякую, ще раз, Володимире Михайловичу, за твою дуже глибоку ґрунтовну і серйозну фахову роботу над цією заявою. Потім Богдан Яременко, він теж заздальгідь попросив дати йому слово. Миколо Леонідовичу, потім ви, бачу руку. То давайте в такому порядку висловлюватись, колеги.

Отже, слово Вікторії Подгорній.

ПОДГОРНА В.В. Доброго дня, колеги, дякую за запрошення.

Хотіла представити нашу постанову, пояснити насправді ціль, чому ми це робили і в чому її особливість. Ми, по-перше, дуже просимо зберегти назву, оскільки те, що пропонується, не зовсім відповідає сутності того, що ми робили. Насправді ми хотіли не просто визначити рашизм як одну з тоталітарних ідеологій, поставити її в ряд з комуністичним, соціалістичним, італійським фашизмом, але ми хотіли показати, що ця ідеологія стала єдиною ідеологією Російської Федерації і вона фактично є доктриною, тобто дороговказом до дій не тільки політиків, але і російського суспільства. І насправді режим, який існує сьогодні в Російській Федерації, є рашистським по своїй суті, тому що він провів індоктринацію. Ну, ми знаємо, скільки було позицій озвучено самим Путіним, є офіційні документи, частково це концепція "русского мира". Але і політики, і дії режиму говорять про те, що це не є просто однією з ідеологій, це є державна доктрина. І тому цей режим може бути названий рашистським або рашизмом.

І друга дуже важлива риса, яку я би хотіла озвучити в нашій постанові, вже у нас є деякі суперечки з нашими колегами-науковцями, які писали свої книги чи статті стосовно ознак рашизму, але ми, звичайно, не поставили всі ознаки рашизму, тому що їх дуже багато і багато антропологічних рис, але це наукова дискусія. Ми хотіли підкреслити лише ті риси, які порушують, перш за все, принципи і норми міжнародного права. І ми хотіли сказати, що така політика і така доктрина, і такий режим завжди закінчує тим, що ми бачимо: кривавою війною, геноцидом інших народів і руйнуванням міжнародного порядку, і порушень міжнародного права, тобто миру і безпеки в світі.

Тому ми просимо підтримати нашу постанову саме в такому варіанті, оскільки вона торкається рашизму як ідеології, як засад саме функціонування режиму, так і режиму – визнати його злочинним. Тому що те, що не було зроблено з комунізмом, це була велика помилка світу, те, що не був

засуджений саме режим, не були проведені судові слухання такі, як були на Нюрнберзькому процесі. Я знаю, що є такий закон в Чехії, один з небагатьох законів у пострадянських країнах, який засуджує режим і ідеологію комунізму. Але цього не можна допустити, щоб світ не зробив те саме, такий шлях, як пройшла Чехія: засудити і режим, і ідеологію рашизму сьогодні.

І ще хотіла сказати, що насправді не можна тільки засудити ідеологію, тому що це не призведе, по-перше, до результатів, а по-друге, це не зовсім відповідає демократичним міжнародним принципам. На жаль, ідеології мають дуже розмиті контури. І міжнародні юристи говорять, що навряд чи можна засудити просто ідеологію, завжди треба засуджувати конкретні дії, і вони у нас є всі в наявності. Тобто всі наші риси, які ми говоримо про рашизм, вони всі еквівалентні діям Російської Федерації сьогодні.

Дякую, колеги.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Вікторіє Валентинівно, за цю ініціативу. Дякую за роботу над цим важливим текстом.

Володимире Михайловичу В'ятрович, будь ласка, тобі слово.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Добрий день, шановні колеги! Дякую всім, хто підтримав в якості співавторів цю постанову. Справді, довго над нею працювали, довго дискутували.

Для мене головною суттю і ціллю цієї постанови є, в першу чергу, ввести вже врешті-решт у політико-правове поле термін "рашизм", який вже досить серйозно побутує в експертному середовищі, в середовищі дослідників. Я думаю, що вже пора його, власне, оформляти у якості політико-правового терміну. Тим паче ця пора у зв'язку з найсвіжішими новинами (*нерозбірливо*) про те, що комісія ООН наразі не виявила геноцид в Україні, але помітила деякі аспекти. Мова іде про заяву, вчорашню заяву Спеціальної міжнародної комісії ООН із розслідування порушень в Україні,

яка займається питаннями злочинів геноциду в Україні. Ми знаємо, що ми ухвалили відповідну постанову рік тому, ще низка країн, парламентів ухвалили відповідну постанову, але очевидно, що нам треба прагнути якомога більшого охоплення тих країн, які будуть ухвалювати потрібні рішення. І очевидно, що нам важливо, щоб таке рішення було ухвалене ООН, а для цього нам треба показати, що ті злочини, які зараз чиняться на території України представниками російської влади, російської армії, це не випадкові злочини, це не просто якісь порушення воєнних норм, це такий геноцид, який передбачає, що ці дії опираються на певну ідеологічну платформу. Такою ідеологічною платформою є абсолютно еклектична форма ідеології, яку ми називаємо рашизм, яка справді в собі поєднала комунізм, нацизм, фашизм, російський імперіалізм та елементи інших антидемократичних, антиліберальних ідеологій, які становлять по суті основу теперішнього режиму Російської Федерації. Тому був би вдячний, якби підтримали.

Щодо зауваження від комітету. Мені здається, що є слушність в тому, щоб все-таки і наша постанова відповідала закону, який ми ухвалили. Все-таки в законі у нас йдеться про нацистський режим. Тут ми говоримо про рашистський режим, щоб не було такого навіть не різночитання, а розбалансованості в нашому законодавстві. Тому я радше схильний підтримати цю пропозицію в редакції комітету.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Володимире Михайловичу.

Абсолютно ви слушно звернули увагу на ситуацію з висновками відповідної комісії – Комісії Організації Об'єднаних Націй. І, так, згодний з вами, щодо редакції комітету в нас має бути абсолютно цільне в цьому сенсі законодавство, де точно буде відповідати один акт іншому. Тому, так, я підтримую теж вашу пропозицію.

Богдане Васильовичу Яременко, будь ласка.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Добрий день. Спасибі велике за можливість виступити на засіданні комітету. Я, чесно скажу, планував лише в тому випадку, якщо буде якась гостра дискусія, бо враховуючи той факт, що, мені здається, більша частина членів цього комітету є співавторами, то я вірю в те, що довгі виступи тут не потрібні. Ну, тим не менше, якщо вже взяв слово, є кілька аспектів цієї постанови, про які варто сказати.

Перший. Як країна, яка веде визвольну війну проти Російської Федерації, ми маємо обов'язок перед світом пояснити з ким ми воюємо і з чим ми воюємо. Ця постанова дає відповідь на питання про те, що Україна фактично посилює наші інформаційні і пропагандистські політичні позиції в світі, пояснюючи, що ми воюємо не лише за відновлення територіальної цілісності, суверенітету України, а боремося з людиноненависницькими тоталітарними ідеологіями і практиками. І тут дуже важливо, що постанова говорить не лише про ідеологію, а про комбінацію, яка існує в Російській Федерації. Тобто там все системно і все гарно складається: ідеологія підкріплюється практикою. Тому фактично ми робимо те, що зобов'язані зробити: пояснити світу з ким воює Україна і з ким вони допомагають воювати. Це також є своєрідна відповідь на питання або заохочення до дискусії про питання, що буде перемогою України.

Якщо ми воюємо з тоталітарними практиками, з тоталітарними людиноненависницькими ідеологіями, очевидно, перемогу не можна буде вважати повною, остаточною, сталою, так само як і миру, у випадку, якщо ми не поборемо першопричину виникнення цієї війни. А це от існування цієї комбінації рашизму, ідеології і практики в Російській Федерації. Тому з ідеологічних міркувань, з точки зору цементування подальшої коаліції міжнародної на підтримку України це питання важливе. Ця постанова важлива і з точки зору, скажімо так, кваліфікації більш чіткої і для українського громадянина причин виникнення війни, залишення політико-

правових оцінок нашого супротивника і зрештою деконструкції російських впливів на Україну і російських впливів на світ. Власне кажучи, з цієї точки зору постанова так само важлива, як і з міжнародної.

Фактично Російська Федерація веде тотальну війну на знищення України, відповідно ми повинні відповідати у тому ж самому стилі, намагаючись деконструювати будь-які активи Російської Федерації, включно з ідеологічними і політичними. А зараз ми даємо їм оцінки, які роблять Росію неприйнятним членом світового співтовариства, неприйнятним партнером. Тому і з точки зору громадян України, і міжнародного співтовариства це важливий документ, який проливає світло на те, що є причиною війни і чим ця війна повинна закінчитися для того, щоб гарантувати сталий мир.

Тому я вдячний, ще раз, за можливість виступити і пояснити свою позицію. З великою вдячністю сподіваюсь, що комітет підтримає цю постанову. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Богдане Васильовичу. Ви абсолютно праві, акцентуючи на важливості цієї постанови і цієї заяви з точки зору також наших міжнародних відносин і нашої міжнародної політики щодо, скажімо так, комплексній протидії оцій агресивній війні і злочинам агресії з боку так званої Російської Федерації.

Микола Леонідович Княжицький, будь ласка, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Я буду коротко. По-перше, хочу подякувати авторам, підтримую, очевидно, постанову і все, що говорив колега Володимир В'ятрович і колега Микита Потураєв.

Хочу лише пожалітися під стенограму, що дуже намагався її підписати. Але сталось так, що вона з'явилася в 20:40, здається, в п'ятницю і в мене не працював віддалений доступ через глюк на центральному сервері програми

"Горизонт". А треба було її підписати до 9-ї ранку в понеділок. Поки ми знайшли комп'ютерників в Києві, вже час підписання минув. Тому це й єдина причина, чому там немає мого підпису, за чим я дуже шкодую.

Але ще раз хочу всім подякувати і, очевидно, підтримую. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Миколо Леонідовичу, я переконаний, що ви підтримаєте голосом в залі, так що з кармою все буде добре, Миколо Леонідовичу.

Колеги, перед тим, як ми перейдемо до голосування, я просив би всіх представників фракції і груп, я відповідно зі свого боку це зроблю і Євгенію Михайлівну як заступницю голови нашої фракції попрошу теж, попросити, щоб її включили сьогодні на Погоджувальній раді в порядок денний пленарних засідань найближчих.

Олександрє Рафкатовичу, дуже прошу вас поговорити з Сергієм Володимировичем Власенком, у нас є там джентльменська домовленість, що ми все ж таки не включаємо документи, які заздалегідь не були надані фракціям і групам. І я прошу, Олександрє Рафкатовичу, щоб ви поговорити з Сергієм Власенком, по-перше, зараз ми її давайте, можливо, всі...

АБДУЛЛІН О.Р. Я думаю, ми вирішимо це питання. Все буде нормально.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Олександрє Рафкатовичу.

І є ж текст, вже він є, так що можна розіслати просто вручну. Давайте це зробимо. Я вважаю, що нам треба її прийняти не відкладаючи.

Євгеніє Михайлівно, будь ласка, вам слово.

КРАВЧУК Є.М. Ще коротка ремарка. Мені здається, що потрібно, очевидно, від комітету чи ви, Микито Руслановичу як голова комітету одразу

проінформувати і переговорити з головами делегацій різних постійних в ОБСЄ, в ПАРЄ, ну тобто всюди, де ми беремо участь, по НАТО, в парламентських асамблеях, щоб її дійсно підтримати або резолюціями, або якимось в it in declarations. Це можна зробити, навіть там зібрати підписи від інших країн, тобто щоб ми цю тему публічно підтримували, ну якомога швидше зробити хоча би неофіційний переклад англійською мовою і працювати, бо в квітні буде засідання уже ПАРЄ, де можна буде теж якимось чином зібрати підписи, а потім зареєструвати і так далі.

В'ЯТРОВИЧ В.М. А як назвемо цей офіційний переклад, щоб ми працювали вже з офіційним. Хто робить офіційний переклад?

КРАВЧУК Є.М. Ви знаєте, офіційний робить МЗС, а мені здається, що ми неофіційний швидше зробимо. У нас є фахівці, які роблять нормальні переклади.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Мене, власне, цікавить офіційний.

КРАВЧУК Є.М. Я теж дізнавалась, бо коли ми прийняли постанову по дітям, по викраденням, то зрештою це все зводиться до МЗС, а в них і так багато роботи. Тому набагато швидше, коли ми робимо переклади.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Окей.

ПОТУРАЄВ М.Р. З досвіду, колеги, відповідаючи на питання Володимира Михайловича, скажу, що дуже-дуже ми просили прискорити, наприклад, пам'ятаєте заяву, де ми звертались з того, щоб викинути москалів з всіх міжнародних організацій, і це треба було нам, ну мені як голові делегації, колегам, які входять в делегацію в ОБСЄ, нам треба було дуже

швидко. Ну зробили дуже швидко, і це було там типу тиждень. Так зазвичай це займає десь два тижні. Тому, дійсно, я думаю, що ми можемо це зробити скорше, ну маю на увазі неофіційний переклад. А так горизонт перекладу десь два тижні в МЗС. Не так довго, але не той час, коли ми можемо дозволити собі витратити зайві тижні.

Так, колеги, я тоді ставлю на голосування пропозицію підтримати проект постанови номер 9101 в редакції комітету все ж таки, як запропонував Володимир Михайлович В'ятрович, і я це підтримую рівно з тих аргументів, які він навів. Там абсолютно, Вікторіє Валентинівно, треба це зробити, щоб воно все було коректно і було скоординовано за законодавством.

Отже, колеги, хто за те, щоб підтримати Постанову (реєстраційний номер 9101) про Заяву Верховної Ради України "Про визначення існуючого в Російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людоненависницьких" в редакції комітету, прошу голосувати.

Потураєв – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Павленко – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Так, колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято одноголосно. Дякую вам дуже за цю одностайну підтримку цього важливого документу.

Колеги, переходимо до розгляду законопроектів, де комітет не є головним. І перший, який будемо розглядати, це проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань (реєстраційний № 8313), авторства Галини Миколаївни Третьякової та інших колег народних депутатів.

Є на зв'язку Галина Миколаївна. Зараз надам вам слово, Галино Миколаївно.

Також запрошені з цього питання пані Дар'я Герасимчук (вона з нами спочатку), пан Євген Горовець, пані Лілія Лішнянська, пані Олена Вихор. Вони з терпінням чекали до того, коли ми повернемося до їхніх питань.

Будь ласка, Галино Миколаївно, вам слово.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую.

Тут важливо все ж таки відмітити не тільки першу авторку, але й інших ще двох, які відпрацьовували цей законопроект, це пан Цимбалюк Михайло Михайлович із фракції "Батьківщина" і Руцишин з фракції "Голос".

Чому я на цьому наголошую? Тому що в Комітеті з питань соціальної політики і захисту прав ветеранів незліченна кількість законів про зміни до Закону про відпустку. А також три роки уряд намагається якось систематизувати Закон про відпустку у зв'язку з тим, що діючий закон працює так, що на практиці виникає багато ситуацій (*нерозбірливо*) роботодавці і працівники або їх представники по-різному тлумачать окремі

законодавчі норми, що призводить до конфліктної ситуації, до великої кількості судових процесів і вирішення їх в судовому порядку. Крім того, Закон про відпустки має купу застарілих норм, які потрібно було якось призводити і прибирати колізії в законодавстві про працю, в Кодексі законів про працю між Законом про відпустку.

Як я вже сказала, уряд має на меті вже три роки зробити Закон про відпустку частиною КЗоТу, маючи намір виходити на трудовий кодекс. Водночас ця законодавча робота урядом не провадиться і в комітеті незліченна кількість щодо врегулювання відпусток. Тому цей законопроект є компромісом різних фракцій щодо систематизації тих норм, які внесені багатьма народними депутатами. Тому авторами тут можна вважати великий колектив народних депутатів, а також запити від ринку.

Тут стейкхолдери різні, в них є різні точки зору, як має викладатися та чи інша норма, Мінекономіки в тому числі. Тому ми думаємо, що ми на друге читання врегулюємо ці питання разом з Мінекономіки і так, щоб ми знайшли баланс у Верховній Раді, як викладати ці норми. Але втім врегулювання Закону про відпустки і норм Закону про відпустки, там є ще норма, яка є частиною стратегії адаптації демобілізованих.

Я б хотіла, щоб ми відрізняли стратегію, яка є в уряді, переходу від військової служби до цивільного життя. Це стратегія, коли людина за рік, коли закінчує військову службу, повертається до цивільного життя. Що робить Міністерство оборони? Це не про це. І це не стратегія ветеранської політики, бо у нас є учасники бойових дій, відповідно до яких відпрацьована ветеранська політика. Я зараз кажу саме про стратегію адаптації демобілізованих, яких буде велика кількість, вони будуть хвилями йти після перемоги з армії. І відповідно комітетом зроблені вже слухання, проведена купа заходів щодо опрацювання такої стратегії. І цей законопроект у встановленні відпустки, чи, може, ми його на друге читання назвемо по-іншому якось, але має бути період адаптації, коли людина ще отримує

середню заробітну плату з попередньої військової служби, там де він захищав свою Батьківщину. І відповідно за ці два місяці ми створюємо механізм в Кабінеті Міністрів патронатного захисту цих людей, для того щоб патронат чи патрон людину провів по всіх механізмах, які йому потрібно буде пройти після демобілізації. Це і територіальний центр комплектації, стати на облік, це і державний центр зайнятості, це і роботодавці, це і таке інше. Цей законопроект – це перший крок, буде ще кілька законів, які будуть системно і стратегічно стратегувати саме стратегію демобілізації таких людей.

Там є ще одна норма, третій блок, внесення зміни до державної служби щодо врегулювання питання Національної служби посередництва і примирення, яка нарешті почала працювати, щодо медіації. Там уже укладені договори з медіаторами і почалась робота з медіацією в трудових відносинах, в індивідуальних і колективних спорах. І тому там врегулюється саме ця національна служба, бо теж велика кількість судових процесів стосується саме відпусток.

Дякую. Буду вдячна за підтримку цього законопроекту, і беремо на себе зобов'язання як завжди. Ну, по-перше, у нас з гуманітарним комітетом завжди такі плідні стосунки, ми дуже часто не приймаємо рішення без висновку комітету.

І, власне, я сьогодні хотіла б ще звернутись до комітету, в нас проходить законопроект пана В'ятровича 8032, там залишилась остання крапля - перша стаття, це Закон про особливі заслуги, пенсію за особливі заслуги. Вона корелюється на ваші законопроекти щодо зняття таких звань, як "заслужений артист", заслужений там хтось, вона корелюється також і на ті законопроекти, які йдуть через комітет пані Шуляк, щодо зняття звань "героїв Радянського Союзу", там інших звань. Дуже важлива ваша точка зору, що залишати на друге читання, як ці ступені заслуги, за які держава

Україна мусить оплачувати додаткову пенсію за особливі заслуги, це вже такий апендикс щодо інших речей.

Дякую за увагу і прохання підтримати законопроект з усіма його вадами на перше читання. Комітет з євроінтеграції каже, що тут немає суперечення з законодавством європейським. Тому прохання його і всі інші речі врегульовувати на друге читання. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Галино Миколаївно.

Я думаю, що Володимир Михайлович підключиться і з вами відпрацює ті моменти, які залишились, а ми, як завжди, покладемося на його фахову думку. Переконаний, що ви це зможете зробити.

Абсолютно з вами погоджусь, Галино Миколаївно, в тому, що треба якнайшвидше, ну скажімо так, прискорювати, не поспішати просто так безглуздо, але прискорте, звичайно, роботу над корпусом законодавства, який полегшить питання демобілізації, адаптації соціальної ветеранів. Бо я особисто знаю щонайменше двох українських я не можу сказати героїв, можливо, з офіційної точки зору, але люди, які зараз демобілізовані через важкі контузії, поранення, від них особисто знаю, що в нас наростають неприємні тенденції в цьому напрямку. Тому, безперечно, ми підтримуємо, Галино Миколаївно, всі конструктивні пропозиції по цих дуже чутливих і абсолютно нагальних питаннях.

Колеги, в порядку підняття рук, я тоді спочатку Миколі Леонідовичу, він перший підняв руку, потім Тетяна Василівна Скрипка, потім пані Аксана Філіпішина.

Миколо Леонідовичу, будь ласка, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

По-перше, пані Галино, дякую вам за велику і плідну роботу. Ще треба тільки всім нам запам'ятати, що Володимир В'ятрович, а не Вятрович. Але це вже не так важливо. *(Сміх)*

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Перепрошую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тепер щодо важливого. В принципі, ви абсолютно праві, тут є багато дійсно доцільних і слухних пропозицій. Те, з чим я особисто не можу погодитися і ГНЕУ про це теж пише, це скасування творчих відпусток. Бо творчі відпустки надаються для закінчення дисертації або для написанні підручників. І це передбачено законодавством.

Зокрема відповідно до статті 54 Закону України "Про освіту", статті 30 Закону України "Про культуру", статті 21 Закону України "Про театри і театральну сферу" це все регулюється. А цей закон не вносить зміни до тих законів. І така законодавча пропозиція теж не відповідає припису статті 22 Конституції України, відповідно до якого при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Оскільки ми все ж таки комітет, який опікується гуманітарною політикою, просили би щодо цього пункту попрацювати у другому читанні. Очевидно, я підтримую прийняття за основу за умови доопрацювання до другого читання і звернення до головного комітету щодо недоцільності скасування творчих відпусток.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу. Це слухне зауваження. Будь ласка, Тетяно Василівно.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Я тільки б прокоментувала. Вони там не скасовуються, вони...

ПОТУРАЄВ М.Р. Галино Миколаївно, а давайте ви там собі помічайте. Давайте ми зараз всім дамо можливість висловитись і тоді ви прокоментуєте широко по всім зауваженням, якщо вони ще будуть.

Будь ласка, Тетяно Василівно.

СКРИПКА Т.В. Так, я дякую Галині Миколаївні зокрема за те, що у нас дійсно йде дуже плідна робота і співпраця між комітетами. І також дійсно положення, норми в законопроекті щодо там стратегії демобілізованих ми дійсно підтримуємо і зокрема ті норми, які пропонуються.

Але також, вже і Микола Леонідович сказав, у нас були застереження щодо того, що скасовуються творчі відпустки. І також зокрема, що стосується предмету відання нашого підкомітету, то це є така пропозиція цього законопроекту щодо надання одноразової оплачуваної відпустки при народженні дитини батьку дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини за рішенням суду.

По-перше, ця пропозиція суперечить Сімейному кодексу, відповідно до якого факт батьківства вже підтверджує наявність взаємних прав та обов'язків обох батьків. Тобто якщо у Свідоцтві про народження дитини записаний тато, але він не перебуває у шлюбних відносинах з мамою, то в даному законопроекті цей тато має можливість отримати відпустки тільки за рішенням суду. І це взагалі, скажімо, на нашу думку, створює велику перепону для можливості по догляду за новонародженою дитиною, тобто батьком тим.

Тим паче, що ця відпустка надається у тримісячний строк після народження дитини, а рішення суду, є таке дуже велике занепокоєння, що в тримісячний строк суд не встигне винести рішення. І те, що Галина Миколаївна зазначила, що Комітет з питань інтеграції не висловив ніяких

зауважень, то зокрема ми теж зверталися до висновку їхнього і ця пропозиція все ж таки суперечить статті 4 Директиви Європейського парламенту і Ради, відповідно до якої право на відпустку у зв'язку з народженням дитини надається незалежно від сімейного стану працівника.

Тому я би теж просила Галину Миколаївну і ми також підтримуємо, що даний законопроект взяти за основу, але все ж таки з виключенням цієї норми про відпустку при народженні дитини.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

Будь ласка, пані Аксана Філіпішина.

ФІЛІПШІНА А.А. Дякую.

Дійсно законопроект сам по собі є дуже слухним, дуже цікавим і правильним, і, я б навіть сказала, своєчасним. Також є застереження щодо творчих відпусток, тому що там неоднозначний такий підхід. Деякі відпустки пропонується передати на рішення роботодавця або засновника за рахунок власних коштів, а деякі відпустки просто скасовуються. Тому незрозумілим є підхід до відпусток. Я маю на увазі творчі відпустки, а також відпустки спортсменам і так далі.

Але на цьому комітеті дійсно хотіла б звернути увагу саме на запропоновані норми зміни до статті 77 прим.3 Кодексу законів *(нерозбірливо)* по догляду за дитиною 14 календарних днів.

Українська Гельсінська спілка з прав людини вже звернулася з офіційною позицією щодо цього законопроекту саме до профільного Комітету з питань соціальної політики, прав ветеранів. І ми отримали від Галини Володимирівни відповідь, що нас готові включити до складу робочої групи з доопрацювання цього законопроекту, за що окрема подяка голові комітету.

Але стосовно цієї відпустки. Я хочу нагадати, що вона була запроваджена у 2021 році. І це був Закон як євроінтеграційний. Тому що це абсолютно узгоджується в тому числі із Резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи № 2079 стосовно рівності і спільної батьківської відповідальності і необхідності впроваджувати такі відпустки. І дуже дивно, що через два роки після запровадження цим же складом парламенту пропонується по суті нівелювати цю відпустку для певної категорії дітей, що, на наш погляд, є дискримінаційним підходом, оскільки факт спільного проживання в судовому порядку дійсно буде затягнутий в часі, ми знаємо, скільки суди розглядають справи, і відпустка надається впродовж трьох місяців.

Я хочу нагадати, що за статтею 189 Цивільного процесуального кодексу України може лише підготовче провадження розглядатися 60 днів, а за рішенням суду може ще й на 30 днів бути продовжено. Тобто вже маємо 90 календарних днів тільки на стадії підготовчого провадження судового розгляду офіційно за нормами ЦПК, а далі починається основний розгляд справи в суді. Тому точно ця категорія дітей, на превеликий жаль, буде позбавлена можливості догляду з боку батьків.

І також позиція цієї ж статті стосовно того, що мають бути надані довідки з місця роботи про ненадання такої відпустки іншим членам родини, іншим особам, які могли би доглядати за дитиною, тобто баба, дід або родич. Тобто абсолютно незрозуміло, які підходи будуть до визначення цього кола осіб, це за принципом спільного проживання чи якихось родинних зв'язків і так далі. Що робити, якщо дід і баба проживають, але є особами з інвалідністю чи пенсіонерами, які не можуть надавати допомогу у догляді за дитиною або надати такі довідки з місця роботи. Тобто є моменти саме по цьому положенню законопроекту.

Тому ми ще раз дуже просимо включити нашу організацію до складу робочої групи, я нагадую про це.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Аксано.

Пані Олена Вихор.

ВИХОР О.П. Колеги, доброго дня ще раз! Проектом вносяться зміни до Кодексу законів про працю. Як вже попередні мої співдоповідачі говорили, дійсно в пункті другого частини першої статті 73 іде мова про надання відпустки батьку дитини, який не перебуває в зареєстрованому шлюбі. І, власне, доповнено словами "що підтверджено відповідним рішенням суду". Не буду вже акцентувати на цьому питанні, Тетяна Скрипка говорила і стосовно статті 126 Сімейного кодексу. Так от, власне, запропонована зміна, вона, по-перше, не відповідає нормам, які діють на сьогоднішній день. Бо мама має право відповідно за її згодою, з її слів вносяться відповідні записи до актів цивільного стану. І власне запропонована норма, вона буде обтяжувати навантаження на судову систему. Це як один з аргументів.

І ми пропонуємо від Офісу Уповноваженого викласти статтю 77 "Відпустка при народженні дитини" в такій редакції, що при народженні дитини одноразово виплачується відпустка тривалістю до 14 календарних днів і надається не пізніше 3-х місяців з дня народження дитини таким працівникам: перше, батьку дитини, друге, батьку дитини, який не перебуває в зареєстрованому шлюбі, третє, іншому родичу (бабі або діду). Ну і, власне, ми пропонуємо внести відповідні зміни ще до статті 19 Закону України "Про відпустки" - те, що стосується першого зауваження.

А друге наше зауваження і пропозиція. Законопроектом вносяться зміни до пункту 1 частини першої статті 51 Закону України "Про державну службу", якими розширюється перелік державних органів. І варто зауважити, що Конституцією України визначено спеціальний статус окремих державних органів, таких як Рахункова палата, Конституційний Суд України, в тому

числі Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, це стаття 101 Конституції України. Із визначених в Основному Законі України найвищих інституцій держави, до яких відноситься і Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, поза правовим регулюванням в пункті 1 частини першої статті 51 Закону України "Про державну службу" залишається секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який, власне, і забезпечує діяльність Уповноваженого при здійсненні парламентського контролю за додержанням прав і свобод людини і громадянина. І заробітна плата працівників секретаріату є нижчою, ніж у працівників Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабміну, а навантаження, яке ми маємо на сьогоднішній день в умовах війни, і враховуючи ті напрямки діяльності, які нові запроваджені, це і повернення дітей, які перебували в депортації, це і розгляд звернень, це і сприяння по обміну полоненими, тобто, як бачимо, навантаження збільшується і збільшується.

Ну і варто зазначити, що ще в 2019 році Підкомітет з акредитації Глобальної мережі національних інституцій з прав людини акредитував Уповноваженого Верховної Ради України статусом А. Це найвищий статус відповідальності Паризьким принципам ООН. І водночас в своєму звіті підкомітет повторно звернув увагу, що для ефективного функціонування національна інституція з прав людини повинна бути забезпечена відповідним рівнем фінансування. Так от, підтримуючи позитивні зміни в реформі державної служби, ми пропонуємо пункт 1 частини першої статті 51 Закону України "Про державну службу" після слів "Секретаріат Кабінету Міністрів України" доповнити словами "Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини". І позиція Уповноваженого, що підтримується за умови врахування зауважень та пропозицій.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Олено.

Пані Ліліє Лішнянська, ви піднімали руку.

ЛІШНЯНСЬКА Л.Ю. Так. Міністерство соціальної політики також має застереження щодо запропонованої необхідності підтвердження факту спільного проживання. І так як і попередні доповідачі, ми хочемо наголосити на тому, що згідно статті 141 Сімейного кодексу батько і мати мають рівні права і обов'язки щодо дитини, незалежно від того перебувають вони чи не перебувають в зареєстрованому шлюбі. А також окрім того, що було вище сказано щодо навантаження на судову систему і терміни розгляду, я хотіла би акцентувати якраз, окрім того всього, питання фінансового навантаження на членів сім'ї. І під час війни платіжну спроможність і затрати часу нелогічно буде додаткові покладати.

А в загальному ми підтримуємо, якщо буде враховано це застереження. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Лілія.

Пан Юрій Кузовий підняв руку.

КУЗОВИЙ Ю.В. Дякую, колеги. Дякую, пане Микито.

Міністерство економіки.

Стосовно тих коментарів, які надавалися, хотів би звернути увагу, що автори законопроекту доволі доречно хотіли звернути увагу на те, що те соціальне навантаження, яке у нас на сьогоднішній день є на трудові відносини, воно покладається, виходячи з радянського принципу перенесення всього соціального захисту на трудові відносини, воно на сьогоднішній день покладається, в тому числі й у вигляді згаданий відпусток, на роботодавця.

І ключове – це відповідь, яку намагались автори дати на питання: чому роботодавець має нести цей тягар, вкладати його у вартість товарів, у свої витрати і забезпечувати ті гарантії, які начебто держава дає подібним працівникам? Це маленький коментар стосовно того, чому ті відпустки, про які тут згадувалося, пропонується авторами оптимізувати, я так сказав би.

Другий коментар стосується 77.3. Колеги, повірте, ми як Міністерство економіки, напевно, як ніхто знає, яка проблема є пояснити учасникам процесу, зокрема і тим суб'єктам, роботодавцям, я маю на увазі, які ці відпустки оплачують, на підставі яких документів? Якими саме підтвердними документами треба підтвердити той факт, що статус батька дитини, який не перебуває в зареєстрованому шлюбі, як це зробити? Ми купу маємо таких звернень!

І от та спроба, яку автори зробили в змінах запропонованих, вона якраз певною мірою була намаганням дати відповідь на питання: чи зобов'язаний він оплачувати цю відпустку, чи достатньо слів такого громадянина, що він є батьком цієї дитини?

В порядку, який ми затверджували постанову 693-ю на виконання саме цієї статті, ми намагалися дати певні відповіді на ці питання. І на сьогоднішній день начебто, плюс-мінус, у нас суттєвих, скажімо так, проблем з реалізацією цих норм немає. Але що стосується запропонованих авторами пропозицій, вони якраз були і спрямовані на те, щоб спробувати унормувати, а як же, на підставі яких документів роботодавцю приймати це рішення.

Тому Міністерство економіки в цілому підтримало законопроект. Водночас певні застереження, які стосуються там директиви і взагалі права на реалізацію відпустки, я думаю, ми доопрацюємо в робочому порядку. І просив би підтримати так само те рішення основного комітету, яке передбачає залучення всіх зацікавлених, в тому числі і комітетів Верховної Ради, до доопрацювання до другого читання цього проекту закону. Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Юрію.

Ну тут хочу підкреслити, що ми вже піднімали питання, і пані Аксана Філіпішина зараз про це пише в чаті, і ми тут в чатах комітетських звертаємо увагу на те, що ну як? Це ж не слова, це свідоцтво про народження, де зазначається батьківство. Так що документ-то є, причому документ дуже важливий і серйозний, державний документ, наріжний, я сказав би так, для цих питань.

Пан Євген Горовець, будь ласка.

ГОРОВЕЦЬ Є.М. Дякую.

Не планував виступати, але було піднято питання, яке мене особисто також хвилює, це питання творчих відпусток. Я хотів би дещо альтернативний погляд на цю ситуацію, тому що, колеги висловились проти цієї ініціативи. Але я якраз вважаю, що тут Галина Миколаївна велика молодець, тому що це непопулярне питання просуває. Я вважаю, що, як я бачу, ваш комітет практично одногосно підтримує "дерадянізацію", також маємо на цю проблему поглянути під цим кутом зору, тому що це абсолютно радянська практика, я не знаю, чи є в цивілізованому світі практика надання творчих відпусток в тому вигляді, в якому вона в нас існує.

В приватному секторі практично немає практики надання, тому що переконати роботодавця хоч якось, що він має оплатити якісь там наукові дослідження невідомої якості це практично нереально. Напевно, вони існують, зазвичай, наскільки я знаю, якщо ця особа, якій надається така відпустка, наближена до менеджменту або власників відповідного бізнесу. І насправді по факту ця творча відпустка працює як викачування грошей з платників податків. Тому що на державній службі це дуже поширена практика, і навіть в Мін'юсті, я сам був в шоці, коли особі, яка, на жаль, не проявила себе там з найкращого боку, нічим особливо не відзначалася, була

надана така відпустка. Це більше 200 тисяч гривень було відшкодовано з державного бюджету відповідними платниками податків. Вона успішно написала якийсь науковий доробок. Я не впевнений, що він знайшов відповідну реалізацію якихось корисних для суспільства рішень. Тобто постає питання: чому ми як платники податків повинні платити за наукові дослідження, які виконує той чи інший чиновник?

Знову ж таки можна було, як мені здається, дискутувати до війни, а зараз в нас розтяжка чи шпагат дуже простий: платити за наукові дослідження, які виконуються певним чиновником, чи фінансувати ЗСУ. В нас немає коштів на воїнів, які віддають життя. Ми фактично зараз прийняли непопулярне рішення як держава зменшити відповідні виплати, тому що коштів немає. А зберігаючи творчі відпустки, ми кажемо: а от на це у нас як у держави є. Мені здається, що цей етап пройдений.

І знову ж таки була ремарка, що не відповідає статті 22 Конституції, бо, мовляв, звуження прав. Знову ж таки, на нашу думку, і більшість прогресивних конституціоналістів, зокрема і Сергій Петрович Головатий, стверджують, що стаття 22 – це перш за все про невід’ємні політичні права. Коли йдеться про економіку, а творчі відпустки – це про економіку, ми завжди маємо корелювати з бюджетними можливостями, тому що інакше ми впадемо в рекурсію і загинемо як держава. Тобто це завжди питання того, наскільки ми успішні як країна з точки зору продукування певного ВВП і потім його розподілу. Якщо в нас немає, що розподіляти, якщо в нас не вистачає на оборону, то звісно, що ці, скажімо так, права, які зараз існують, можуть бути обмежені або взагалі скасовані, і це не буде порушенням статті 22 Конституції.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Євгене.

Ну ви знаєте, тут якраз я з вами не погоджусь, бо ми нашу сферу знаємо все ж таки краще, у нас там немає простору для зловживань. І ми можемо вам навести іншу статистику, як це у нас, в нашій сфері працює: культурній, науковій. Тому такі випадки, які ви навели приклад, я думаю, що так, вони трапляються, але це скоріше виключення, бо знову-таки в нашій галузі це працює так, як має працювати, я сказав би так.

Давайте я зараз не буду забирати час, бо точно є контраргументи у колег якраз безпосередньо з нашої сфери: з наукової, з культурної. Почнемо з Миколи Леонідовича. У нього одразу є слушні контраргументи. Потім Ірина Мирославівна Констанкевич, потім Володимир Михайлович В'ятрович.

Знову-таки, колеги, пан Євген підняв питання. Давайте просто в режимі такого обміну контраргументами просто, а не, так би мовити, суперечки, бо я розумію, чому пан Євген це питання підняв і чому пан Юрій це питання підняв, чому автори законопроекту це питання підняли. Але у нас є своя правда, як-то кажуть, давайте просто акцентуємо зараз на наших позиціях і перейдемо до голосування.

Будь ласка, Миколо Леонідовичу, вам слово.

Потім Ірина Мирославівна Констанкевич, потім Володимир Михайлович В'ятрович.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Пан Євген сказав, що він не знає, як це регулюється. Якби він сказав, що він знає і навів приклади, це було б корисніше, в цьому і функція уряду. Якщо говорити знову ж таки про сам закон, то виплати під час творчої відпустки регулюються урядом, а ми зараз говоримо про закон. Якщо уряд вважає, що потрібно в цей час виплачувати частину коштів або взагалі не виплачувати коштів, це все можливо. Але це справа уряду, а не справа закону скасовувати творчі відпустки. Тому що якщо людина хоче займатися творчою чи науковою роботою, вона повинна, безумовно, мати такі

можливості, і це в жоден спосіб у цьому законі взагалі не пов'язано з бюджетом. Це, вибачте, маніпуляція.

Якщо говорити про бюджет, знову ж таки не хочу вдаватися в критичні історії, але ми, наприклад як опозиційна фракція постійно підкреслюємо, що кошти з бюджету мали б іти, вибачте, не на підтримку пропагандистських телевізійних каналів або якісь інші виплати, які, з нашої точки зору, є недоцільними, а повинні йти на армію. Але це зовсім не означає, що ці кошти треба забирати зараз ще й у науковців, і у творчих людей.

Тому ще раз наполягаю на тому, що наш комітет повинен гарантувати існування і забезпечення творчих відпусток. Інша справа, що механізм виплат за ними повинен затвердити і подати уряд. Це механізм, який повинен розробити уряд, і він вправі це розробити, навіть не виключаючи цього пункту з закону.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Хочу підкреслити, що я як член комітету повністю підтримую точку зору Миколи Леонідовича Княжицького.

Ірино Мирославівно, будь ласка, вам слово.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Товариство, хочу відразу сказати, що я маю досвід роботи в освітніх установах. І відразу, покладаючись на той досвід, скажу, перше, що міжнародна практика має такий, власне, досвід, як надання усіляких творчих відпусток для здійснення певних наукових проєктів, для творчих проєктів і багато інших. Причому це є як у державних університетах, інституціях, так і недержавних. Тому ця практика є і вона результативна. І ми десь взоруємо на неї, оскільки ми доєдналися до Булонського процесу й імплементувати освітнє, наукове законодавство спільно з цими процесами. Тому це перше.

Друге. Цілком хибна є теза, що наука, освіта, культура, мистецтво не пов'язані з бюджетом. Це ті сфери нашого суспільного життя, які можуть наповнювати бюджет, і ми знаємо багато країн, де це відбувається. Чому в нас не відбуваються в тій мірі і в тій частці, яку би ми хотіли, то знову ж таки, на це є об'єктивні причини: для того, щоб щось отримати, треба вкласти. І для того щоб наука вам дала 4 відсотки до ВВП, треба її модернізувати, трансформувати і розвивати наукові дослідження. А ми хочемо позбавити науковців, ми хочемо позбавити творчих працівників якраз можливості над цим працювати. Тому це другий аргумент, що і наука, і культура, і мистецтво напряму пов'язані з наповненням бюджету, тільки дайте їм можливість наповнити цей бюджет.

І третій аргумент - це те, що всі творчі відпустки, вони корелюються і повинні корелюватися положеннями, де в положенні чітко вказується мета творчої відпустки, а потім і звіт надається про виконання цієї творчої відпустки. Тому це все можна дуже просто відстежувати. І я вважаю, що це буде свідченням цивілізованого нашого законодавства українського, якщо ми збережемо творчі відпустки, а не скасуємо.

Дякую.

ПОТУРАЄВА М.Р. Дякую, Ірино Мирославівно.

Будь ласка, Миколо Леонідовичу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Микито Руслановичу, вибачте, дуже коротко. От є цитата закону чинного: "Тривалість, порядок умови надання та оплати творчих відпусток устанавлюються Кабінетом Міністрів". Це чинне законодавство. Тобто якщо ми це залишимо, це жодним чином не буде стосуватись бюджету. Якщо уряд буде вважати, що немає коштів і треба ці кошти виділити на щось інше, уряд зможе це зробити. Але людина зможе мати час для наукової і творчої роботи.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу.

Володимир Михайлович В'ятрович, будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Деколи корисно, коли дають слово під кінець. Я по суті не маю, що додати. Колеги все сказали. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Галино Миколаївно, перед тим, як ви прокоментуєте зауваження, я хочу сказати, що я як голова зараз в складному становищі, бо зауваження суттєві. І так-то в звичайних умовах ми голосуємо в таких ситуаціях за те, щоб повернути на доопрацювання. З іншого боку, ваш законопроект прогресивний.

І я хотів би, щоб ви зараз в своєму коментарі зазначили для колег, які зараз будуть голосувати, чи бачите ви можливість внести відповідні зміни, на яких ми наполягаємо (наполягаємо!) між першим і другим читанням, щоб ми розуміли все ж таки, як зараз нам визначитися щодо вашого законопроекту, який важливий. Але бачите, що у нас і у наших колег є серйозні, на мій погляд, зауваження.

Будь ласка, Галино Миколаївно, вам слово.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую.

Я думаю, що у нас є зауваження, але у нас немає контраверсійних якихось суджень. Перше щодо скасування творчої відпустки. Що я зразу хотіла сказати? Що у нас не було навіть намагання її скасувати. Було намагання перенести рішення щодо того, в якому обсязі якому колу осіб і як вони надаються на рівень колдоговору, навіть не на рівень Кабміну. Це я для пана Княжицького.

Просто нам потрібно буде подумати на друге читання, як залишити конструктивні речі. Тому що я сама за постіндустріальні творчі робочі місця і за те, щоб людина творила в тому числі. І думаю, що це позитивно відображається на економіці. Але нам потрібно буде знайти конструкцію. Не просто творчі відпустки регулюються Кабміном, а, може, обмежити коло, кому вона надається. Наприклад, прибиральниці надається? Може, і надається. Але для чого? І таке інше.

Таким чином у нас не було намагання їх скасувати як явище. У нас було намагання привести регулювання творчих відпусток на рівень колективного договору.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Але в законі, пані Галино, в законі вони скасовуються як явище, вони взагалі там викреслені. А зараз це регулює Кабмін. Ясно, що там перераховано, що це не для прибиральниці. Якщо вона навіть неоплатна, Кабмін може теж прийняти таке рішення навіть зараз.

Ми просто просимо залишити таку формулу в законі. Все.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Це не Кабмін має регулювати, це має регулюватися на рівні колективних договорів між роботодавцями і профспілками трудових колективів.

ПОТУРАЄВ М.Р. Галино Миколаївно, а я не переконаний. Я не переконаний. Я більше схильний до точки зору Миколи Леонідовича, ось в чому штука.

_____. Я в такому випадку, колеги, не зможу підтримати. Якщо у нас немає розуміння. Я перепрошую, я руку не підняла. Але я бачу, що у нас трошки різне бачення по творчим відпусткам. Я просто хочу одразу озвучити, що я в такому варіанті не готова за основу...

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Можна я договорю? Дякую, якщо ви надасте можливість договорити до кінця, не перебиваючи.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, будь ласка, Галино Миколаївно.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую, пане Микито.

Таким чином я ще раз повернуся до тези, що у нас не було намагання їх скасувати як явище, але перенести рішення щодо творчих відпусток саме на колдоговір.

Якщо комітет вважає, що це не потрібно врегульовувати, я ще раз, будемо обговорювати це на друге читання. І тут не тільки я, тобто це не тільки там точка зору мене як автора, це має бути думка і Міністерства економічного розвитку.

Ми зазвичай збираємося у робочому колективі, де ми вислухуємо точки зору всіх, в тому числі і точку зору членів гуманітарного комітету. Тому тут я за те, щоб ми зробили це, знаходячи баланс між всіма стейкхолдерами. І почну з того, що я з цього починала виступ, що у законопроекті багато стейкхолдерів і ці стейкхолдери мають знайти між собою спільну частину. Але творча відпустка – це лише частина.

Я хочу звернутися до батьківства, до відпустки, до "за рішенням суду" - те, що ми обговорювали. Так, як і сказав пан Кузовий, це було намагання зробити для роботодавця зрозумілий механізм. Я згодна повністю, що свідоцтво про народження може бути таким механізмом, і тут немає питань – на друге читання прибираємо. Тут якраз немає ніякої дискусії. Саме тут роботодавці просили визначити механізм.

Що стосується зауваження пані Тетяни Скрипки про те, що євроінтеграційний комітет. Я не говорила, що він не має зауважень, я казала про те, що загальний висновок євроінтеграційного комітету, що він не

суперечить європейському законодавству. Це важливо. А те, що там є зауваження від комітету, звісно, висновок, ось у мене тут лежить, він основний, як і думка вашого комітету, як і думка будь-якого комітету при підготовці законопроекту на друге читання.

Що стосується спеціального органу і про те, що подав секретаріат Уповноваженого з прав людини, слухне зауваження. Я абсолютно погоджуюся, на друге читання ми включимо цю частину, тому що і Національна служба примирення, і секретаріат Уповноваженого – це ті служби, які виконують велике навантаження з точки зору захисту прав людини і арбітражу для громадян України.

Так, що іще? І було зауваження Міністерства юстиції. Я теж зараз згадаю про 22 статтю Конституції і згадаю, що Конституційний Суд нарешті почав думати про те, що прийняття 22-ї статті Конституції, я була сама першим суб'єктом подання до Конституційного Суду запитань щодо того, що є гідною умовою життя, і ми це дискутували в тому числі з паном Головатим під час слухання в Конституційному Суді. Три роки пройшло. Поки що Конституційний Суд рішення не надав свого. Тобто вони знаходяться в роздумах. Але те, що 22-а стаття має прийматися у кореляції на 95-у статтю Конституції, там, де економічні питання мають бути збалансовані і платники податку мають оплачувати достатньо коштів для того, щоб всі заходи, які робить уряд щодо захисту прав людей, були збалансовані, це невід'ємна частина розгляду КСУ. Нарешті вони це взяли до відома. Ну, от така у мене рефлексія.

Щодо творчих відпусток. У мене, може, і є бажання це сказати, але я була б нещира, якщо б не сказала вам, що тут буде дискусія на базі комітету.

Що можу ще сказати? Що у нас у комітеті я свої законопроекти в робочих групах не розглядаю. У нас завжди є або пан Бабенко, або є пан Цимбалюк – це люди взагалі з інших фракцій, які очолюють робочі групи і

які знаходять баланс для того, щоб ми врахували думки народних депутатів, щоб у нас було 226 голосів на друге читання.

Тому, хоча наші законопроекти сенситивні і зачіпають велику кількість людей водночас, я обіцяю вам, що ця розмова буде обов'язково щодо творчих відпусток і площадку для дискусій ми зробимо. Але яке буде рішення, не моє, це буде рішення вже більшості народних депутатів. Якщо всі підтримають вас, я 100 відсотків винесу це на друге читання, оце я обіцяю стовідсотково.

Дякую ще раз за увагу. Доповідь закінчила.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, ми почули, я думаю, всі аргументи, важлива була дискусія. Я ставлю тоді на голосування першу пропозицію: підтримати за основу законопроект 8313 з врахуванням того, що авторська група і голова комітету готові відпрацювати всі надані нами пропозиції. Отже, колеги, хто за те, щоб...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. З зауваженнями комітету, якщо можна.

ПОТУРАЄВ М.Р. З зауваженнями комітету, обов'язково. Дякую, Миколо Леонідовичу, абсолютно ви праві.

Отже, колеги, хто за те, щоб підтримати за основу законопроект 8313 з зауваженнями Комітету гуманітарної та інформаційної політики? Хто за, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Княжицький – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за. З зауваженнями – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, дякую.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Андрію.

СУШКО П.М. Сушко з зауваженнями – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Павло Миколайовичу.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Олександрє Рафкатовичу. Зарахували.

ТРЕТ'ЯКОВА Г.М. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, наступний законопроект – це законопроект про внесення змін до Закону України "Про звернення громадян" (щодо умов подання та розгляду звернень, в тому числі в електронній формі) (реєстраційний номер 8368) авторства народного депутата Сергія Штепи та інших колег народних депутатів.

У нас склад запрошених той самий. Тільки, можливо, з технічних причин не зможе підключитись пан Сергій Штепа, він вчора мав бути на підкомітеті, він мені телефонував, заздалегідь вибачався, якщо в нього не буде технічної можливості підключитись.

Колеги, хто перший висловиться? Тетяна Василівна, потім Володимир Михайлович. Будь ласка.

СКРИПКА Т.В. Дякую.

Я також мала розмову з Сергієм Штепою, ми попередньо також обговорювали його ініціативу і дійшли згоди, що дійсно, знаєте, законопроект, він таки містить досить інноваційні пропозиції, зокрема запровадити потенційну можливість направлення звернень до органів державної влади, місцевого самоврядування через вебпортал та мобільний застосунок. Єдине, ну, наприклад, на думку мою, і він погодився, автор законопроекту погодився, що в законопроекті передбачено, що скарга подається в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб і може бути подана ними особисто або їх законними представниками. Зокрема передбачено, що лише скарга в інтересах неповнолітніх. Ми наголошуємо на тому, що скарга повинна подаватись не тільки в інтересах неповнолітніх, а і малолітніх дітей.

Тому ми погодили з ним це питання, що ми врегулюємо це між першим і другим читанням. Тому є пропозиція підтримати цей законопроект за основу і з врахуванням пропозицій нашого комітету, а саме доповнити його реченням, що скарга в інтересах малолітніх осіб подається їх законними представниками, тобто щоб врахувати і малолітніх дітей. Не тільки неповнолітніх, а і малолітніх. Тому в нас позиція узгоджена і я пропоную підтримати за основу з пропозиціями нашого комітету.

ПОТРУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

Колеги, час в нас, на жаль, трохи обмежений, тому я в першу чергу буду надавати слово народним депутатам, а колеги запрошені, якщо є якісь дуже суттєві речі, на які ви хочете звернути увагу, тому що пропозиція голови профільного підкомітету - за основу підтримати з зауваженнями нашого комітету.

Володимир Михайлович В'ятрович, будь ласка.

СУШКО П.М. Можна доповнити?

ПОТУРАЄВ М.Р. Павло Миколайовичу, зараз Володимир Михайлович.

СУШКО П.М. Доповнити, що якщо хтось проти, хай висловлюється. А якщо погоджується, то навіщо тоді повторювати одне і те саме.

ПОТУРАЄВ М.Р. Добре. Так, підтримую, Павло Миколайовичу.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Значить я таки слушно підняв руку.

Вперше за сьогоднішній день не погоджуюся з колегою Тетяною. Я вважаю, що цей законопроект ускладнює деякі речі. Отже, він посилює вимоги до звернення громадян, поданих в електронній формі, без жодних серйозних причин, створюючи додаткові ускладнення для громадян.

Відповідно до чинного Закону про звернення громадян, цитую: "Письмове звернення може бути надіслано з використанням мережі "Інтернет", засобів електронного зв'язку, електронне звернення". Кінець цитати.

Натомість законопроект пропонує таку редакцію, яка все дуже ускладнює. Цитую: "Письмове звернення також може бути надіслано з використанням мережі "Інтернет", засобів зв'язку, інформаційно-комерційних систем у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, в тому числі онлайн-платформи для взаємодії з громадянами та інститутами громадянського суспільства, держателями якої є центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах електронного урядування та електронної демократії, електронні звернення". Кінець цитати.

Далі. Чинний закон прямо вказує, що застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається. Натомість законопроект пропонує цілковито протилежне, на 180 градусів розвертає: "Електронне звернення надсилається особою, яка пройшла автентифікацію з використанням інтегрованої системи електронної ідентифікації, електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису та/або інших засобів ідентифікації, які дають змогу однозначно встановити особу заявника".

Слід нагадати, що для письмових звернень жодних графічних експертиз чи потреби в посвідченні особи звичайно не вимагається. Тоді для чого встановлювати якісь додаткові вимоги ідентифікації особи саме для електронних звернень?

Тому я вважаю, що це додаткове ускладнення важливого для громадян механізму співпраці, звертання уваги на якісь проблеми влади. Тому категорично вважаю, що не варто цього підтримувати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Володимире Михайловичу.

Аргументи Володимира Володимировича слухні, до речі. Дякую, що звернули нашу увагу на це. Дійсно, змушує задуматися все ж таки, як голосувати.

Пані Олена Вихор піднімала руку. Якщо дуже потрібно, пані Олено, щось сказати, бо нам треба вже до голосування.

ВИХОР О.П. Микито Руслановичу, все те, що мала сказати, вже пан Володимир В'ятрович сказав. Наші пропозиції були надані. Законопроект підтримується за умови врахування зауважень.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

СКРИПКА Т.В. Микито Руслановичу, я два слова, можна?

ПОТУРАЄВ М.Р. Тетяно Василівно, да, будь ласка, обов'язково. Бо так-то ми ж, в принципі, і не головний комітет, але те, на що звернув увагу Володимир Михайлович В'ятрович, мене стурбувало. Я не схильний тоді підтримувати цю історію. Будь ласка, Тетяно Василівно.

СКРИПКА Т.В. Я теж хотіла зазначити, ви вже озвучили, що ми не є головним комітетом саме по цьому законопроекті. І ми, розглядаючи, скажемо так, готуючи матеріали до засідання комітету, звертали увагу не на саму процедуру можливості цих звернень в принципі, а саме на питання відання нашого підкомітету, тобто інтереси дітей.

Тому, якщо у колег, в принципі, є зауваження щодо процедурних моментів самої можливості подання звернень і саме використання системи "Інтернет", засобів зв'язку, порталу "Дія", давайте приймати рішення. Я лише озвучила те, що в частині захисту прав дитини.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Але законопроект сам насправді ширший і законопроект справді досить серйозно міняє систему звернень громадян. Тому зверніть, будь ласка, на це увагу.

Дякую Тетяні, що вона розглянула в контексті цієї теми, дуже правильно, в мене немає зауважень, але треба розуміти, що законопроект ширший.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, я вважаю, що питання контраверсійне. Я тоді, з вашого дозволу, поставлю на голосування пропозицію першу – рекомендувати авторам доопрацювати, ну в сенсі відправити на

доопрацювання. Якщо вона не набере достатньої кількості голосів, тоді інша пропозиція буде – прийняти за основу з зауваженнями нашого комітету. Але те, на чому наголошує пан Володимир В'ятрович, для мене це серйозні аргументи.

Колеги, отже, ставлю першу пропозицію – відправити законопроект 8368 на доопрацювання на підставі зауважень Комітету гуманітарної та інформаційної політики. Хто за таку пропозицію, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Олександрє Євгеновичу, побачив. Дякую.
Олександрє Євгеновичу.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Дякую ще раз за дискусію, колеги. Бачите, вона завжди потрібна і необхідна.

Так, колеги, наступний законопроект: це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" щодо соціальних нормативів у сфері культури (реєстраційний номер 8395). Суб'єкт подання Кабінет Міністрів України.

Від Міністерства культури та інформаційної політики з нами має бути Галина Володимирівна Григоренко. Якщо є, то, будь ласка.

ГРИГОРЕНКО Г.В. Є.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, Галино Володимирівно, дуже стисло, бо в нас можуть початись проблеми з кворумом.

ГРИГОРЕНКО Г.В. Так, розумію. Я швидко. Дійсно, ініційований нами законопроект розроблений з метою авторизації соціальних нормативів в сфері культури і приведення у відповідність з законодавством у сфері культури з врахуванням норм, передбачених законом України 1432, якщо бути коротко. Запропоновані зміни дозволяють визначити чіткий перелік державних соціальних нормативів у сфері культури і виокремити сферу культури, щоб воно у нас не було як соціально-культурні послуги, а все-таки окремо соціальні і культурні.

Громадське обговорення цього проекту відбувалось з 13 по 28 вересня 2022 року. Пропозицій та зауважень не надходило. Законопроект був схвалений профільним Комітетом Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів і запропонований до прийняття за основу і в цілому. Просимо підтримати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, заперечення є? Якщо немає, то ставлю на голосування пропозицію підтримати законопроект № 8395 за основу. Будь ласка, хто за, прошу голосувати.

Потураєв – за.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. А може за основу і в цілому? *(Нерозбірливо)*
Профільний комітет за основу і в цілому.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. А зараз ми тоді проголосуємо ще раз і в цілому. Якщо точно пані Галина нам дасть гарантію...

ГРИГОРЕНКО Г.В. Так, так, за основу і в цілому просимо підтримати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, вибачте. Тоді ставлю на голосування пропозицію підтримати законопроект 8395 за основу і в цілому. Хто за, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Олександр Євгенович Кабанов, побачив. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Колеги, наступний законопроект: це законопроект про внесення змін... Колеги, у когось мікрофон. Катерино Чуєва, вимкніть, будь ласка, мікрофон, у вас там включений мікрофон. Дякую.

Колеги, наступний законопроект про внесення змін до статті 18 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо запровадження обов'язкової спеціалізації суддів із розгляду справ, що вникають із сімейних правовідносин і стосуються захисту прав та законних інтересів дітей, у місцевих загальних судах та апеляційних судах (реєстраційний номер 8416), авторства народної депутатки Антоніни Славицької та інших колег народних депутатів.

Тетяно Василівно, я так розумію, що це ваша парафія.

СКРИПКА Т.В. Готова.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тому давайте одразу вашу рекомендацію і давайте визначатися.

СКРИПКА Т.В. Насправді тема спеціалізації суддів або судів у справах, що пов'язані з захистом прав дітей, вона не нова і вже обговорюється не перший день. І особливо гострою ця тема стала, коли наші діти у супроводі законних представників опинилися за кордоном в евакуації. І на сьогодні дуже багато питань, пов'язаних із захистом прав дітей, вирішується органами опіки і піклування. А такий порядок, скажімо так, рішення органу опіки і піклування не відповідає практиці захисту прав дітей в країнах ЄС, тому що у них там виключно рішення по дітям приймають суди.

І тому у нас, скажімо так, навіть виникало багато таких дискусій, приймаючи участь в Національній раді з відновлення України від наслідків війни, коли було створено при Президенті України, ми піднімали саме питання створення сімейних судів. І, знаєте, я впевнена, що питання саме створення в Україні системи спеціалізованих судів, які будуть займатися питаннями сім'ї і дітей, воно повинно бути вирішено створенням цих судів, а не, скажімо, спеціалізацією.

Проте все ж таки є законопроект пані Славицької, який пропонує встановити спеціалізацію суддів із розгляду справ, що виникають із сімейних правовідносин і стосуються захисту прав дітей, законних прав та інтересів дітей.

Тому в принципі, скажімо так, на мою думку, можна прийняти даний законопроект за основу знову ж таки з пропозицією нашого комітету і зокрема основуючись на висновках підкомітету, тому що з вивченням даного питання, все ж таки запровадження в Україні спеціалізованих сімейних суддів, в тому числі із передачею до цих суддів повноважень органів опіки та піклування. Тому що ця проблема, я думаю, Павло Миколайович теж підтримає те, що в нас дійсно рішення органу опіки та піклування в країнах ЄС, вони не визнаються. Тому, можливо, і не вирішить це питання саме спеціалізація суддів, тому що я знаю, що судова система, вона надто

перевантажена розглядами таких справ. І якщо ми будемо зараз виокремлювати спеціального суддю, який буде займатися виключно питаннями дітей, то все ж таки, я думаю, що це питання не вирішить. Але, можливо, це буде, знаєте, такий перший крок саме до запровадження в Україні спеціалізованих сімейних судів.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно.

Павло Миколайовичу, вам слово. Чекаємо твоєї думки.

СУШКО П.В. Я підтримую те, що сказала Тетяна Василівна, але з маленьким уточненням, що це повинен бути перший крок переходу до існування спеціальних сімейних судів. І саме введення спеціалізації судді, сімейного судді, спеціального судді, який буде в кожному районному суді розглядати саме ці питання, це дасть поштовх до синхронізації з європейським законодавством і потім дасть можливість перейти до спеціальних судів. Бо я знаю, що не всі бажають створювати саме суд. Тому першим кроком було б доречно саме створити спеціальні професії такі, спеціалізацію.

Не буду повторюватися про проблеми, які за кордоном зараз виникають, про рішення органів опіки і піклування, що і відбирають дітей, не визначаючи наші, як вони вважають, бумажки. Тільки рішення суду має бути. Ну і це пришвидшить розгляд взагалі справ з усиновлення і позбавлення батьківських прав, і так далі, надання статусу дітям.

І ще нагадаю. Якщо нарешті підпишеться наш Закон 7087, вже є певне зрушення з цього питання, зараз має відбутися нарада, всі проблеми з дитячої сфери, які сьогодні існують, неможливо вирішити без першого кроку – це передача повноважень на рівень громад. І там судам ми встановлюємо термін цим законом, який ми проголосували, розгляд справ по дітях, по наданню статусу дитині, до 30 днів. І забираємо підготовче засідання. Це також воно

могло розтягуватися на рік. І вводимо в справу прокурора, який буде виступати в інтересах дитини. Також це буде дисциплінувати всіх учасників процесу.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Павло Миколайовичу.

Пані Аксано, ви розумієте, що ми збираємося голосувати за основу з зауваженнями комітету? У вас є заперечення? Будь ласка, але дуже просив би стисло.

ФІЛІПШИНА А.А. Так, я буду стисло. Але якраз на моє глибоке переконання, в такому вигляді, як пропонує цей законопроект, ситуація однозначно не покращиться, тому що спеціалізація суддів не означає усунення цих суддів від розгляду інших справ. Це тільки означає те, що справи по дітях може розглядати виключно цей суддя, а не всі інші в складі того чи іншого районного суду. Але в нього залишаються й інші справи в тому числі. Тому це тільки погіршить ситуацію. Крім того, це не вирішить того, що ми усунемо проблеми, які виникають в Європі. Тому що якби цим же законом вносились зміни і в Сімейний кодекс, тому що в Сімейному кодексі рішення про влаштування дітей в прийомні сім'ї, в ДБСТ, визначення місця проживання дитини, під опіку і так далі вирішуються як органом опіки і піклування, так і судом. Тому це не означає, що всі рішення перейдуть на рівень судів. На мій погляд, все ж таки треба виборювати право дитини, щоб її справи розглядалися в спеціальному сімейному суді, в спеціалізованому. А таким чином ми не вирішимо жодну проблему.

Дякую.

ОПАНАСЮК Т.І. Можна слово?

ПОТУРАЄВ М.Р. Я не бачу, хто просить слово. Вибачте.

ОПАНАСЮК Т.І. Тетяна Опанасюк – начальник юридичного управління Державної судової адміністрації України.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, будь ласка, пані Тетяно.

ОПАНАСЮК Т.І. Державна судова адміністрація підтримує стовідсотково цю мету – мету створення спеціалізації суддів, саме суддів в судах. Тому що створити ще додаткові суди, це додаткові витрати держави, додаткові витрати платників податків. А в конкретному суді, в конкретному приміщенні, наприклад, доповнити 3-4 суддями, які будуть спеціалізуватися саме на цих розглядах спорів, це все-таки слушно. Тому спеціалізація іде зі значком плюс. А окремо суд – це окреме приміщення, це окремі бюджетні витрати, це забезпечення того суду апаратом. Тобто звучить дуже гарно, але на фоні бюджету це буде коштувати багато грошей. На сьогоднішній день питання вирішувати потрібно, однак немає грошей для забезпечення апарату. Тому спеціалізація – це зі значком плюс. Ми підтримуємо в повній мірі.

Єдине, що Розділ VI, частина шоста зі значком 1, яка додається в статті 18, це вже я тільки щойно побачила, справді, чомусь не зауважили ми для початку, коли подавали на ваш комітет лист, що ми не висловлюємо зауважень, однак це тільки рекомендація. Якщо ми візьмемо кримінальні провадження щодо неповнолітніх, то там зазначене наступне речення: "У разі відсутності в суді суддів з необхідним стажем роботи". Тобто що мається на увазі? Якщо зовсім ті судді відсутні на сьогоднішній день, бо буває таке, що люди хворіють. Ну ми розуміємо, в нас там 5 суддів, хтось захворів, хтось в черговій відпустці, хтось у відрядженні, ну на навчанні, підвищенні кваліфікації, а справа ж не має стояти на місці. Тому якщо по кримінальних провадженням написано, що тоді це вирішується суддею з найбільшим

стажем судді, можливо, доповнити маленьким реченням. Але це як ремарка, скажімо так, просто риторично це питання щодо вирішення цих спорів.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

ОПАНАСЮК Т.І. Тому прошу врахувати, що створення окремого суду це великі витрати державного бюджету.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую вам, пані Тетяно. Ми знаємо про проблему фінансового забезпечення апарату судів. Ми займаємося цим. Я сподіваюсь, що найближчим часом будуть відповідні рішення на рівні державної влади, можливо, в тому числі і парламенту, якщо це буде потрібно, Верховної Ради України. Так що ми вас підтримуємо і в цьому всьому сенсі теж.

Хочу просто зауважити, що пані Аксана казала, що яка має бути наша кінцева мета. Кінцева мета має бути, стратегічно я її підтримую, саме така. Але тут погоджуюся з колегами – з Тетяною Скрипкою, з Павлом Сушком, що треба робити перші кроки.

Колеги, в нас є позиція...

СУШКО П.М. Можна уточнююче питання?

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, Павло Миколайовичу.

СУШКО П.М. Що потрібно зробити, щоб з цих суддів зняли додаткові справи і щоб вони тільки сімейні справи розглядали? Це вирішується законом, підзаконним актом чи розпорядженнями якимись? До Тетяни Опанасюк питання. Що потрібно зробити, цим законом вирішити чи чим?

ОПАНАСЮК Т.І. Цим законом тоді редакційно вирішувати. Тому що саме говориться, що... Зараз, секунду. Знайду, як воно звучить. Сьома частина. Відкрийте, будь ласка, сьому частину редакції, якщо є порівняльна таблиця перед собою. Ви зараз зрозумієте, яку треба внести тоді редакційну правку, можливо, між першим і другим читанням.

ПОТУРАЄВ М.Р. Павло Миколайовичу, я боюся, що ми зараз витратимо багато часу і можемо втратити кворум. Давайте проголосуємо зараз за основу, а це правкою подамо обов'язково. Я готовий підписати разом з вами і з Тетяною Василівною. Дякую.

Пані Тетяно, я тоді просив би вас разом з Павлом Миколайовичем і з пані Тетяною Василівною Скрипкою допомогти ці правки виписати, щоб ми їх могли оперативно подати між першим і другим читанням. Добре, пані Тетяно?

ОПАНАСЮК Т.І. Готові допомогти в будь-якому випадку.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую дуже вам.

Колеги, я тоді ставлю на голосування пропозицію підтримати за основу з пропозиціями комітету законопроект номер 8416. Хто за, прошу голосувати.

Потураєв – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Колеги, наступний законопроект – це про внесення змін до Закону України "Про національну безпеку України" щодо збереження культурної спадщини України та національної пам'яті (реєстраційний номер 9072).

По-перше, ми вже всі разом над ним працювали. Я хочу сказати, що в нас технічно була помилочка при підготовці документів, на яку звернув увагу пан Володимир В'ятрович. Дякую, Володимире Михайловичу, і твоїй команді. Тому я одразу хочу сказати, що та пропозиція, яку я буду ставити на голосування, ну поки ми не обговорили, вона буде так звучати: законопроект потребує техніко-юридичного доопрацювання в частині необхідності викладання пункту першого розділу I проекту в такій редакції. Перше, частину першу преамбули викласти в такій редакції: "Враховуючи викладене, за результатами обговорення питання Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти за основу проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про національну безпеку України" щодо збереження культурної спадщини України та національної пам'яті (реєстраційний номер 9072), поданий народними депутатами України", - ну і там далі по списку. І друге, направити цей висновок до Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки як головного комітету щодо вказаного законопроекту.

Я це зачитав під стенограму, бо саме така редакція нашого рішення вирішує там технічну помилку, яка була, на жаль, в документах, коли ми готували це.

Володимир Михайлович В'ятрович, будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Доброго дня ще раз, шановні колеги. Шкодную, що швидше не побачив цього законопроекту, тому що мені здається, що ця річ, яка загубилась в цьому законопроекті, дуже важлива. Отже, послухайте, якщо ухвалити законопроект в запропонованій редакції, то з преамбули Закону про національну безпеку викидається другий абзац, який, на мою думку, є одним з ключових абзаців саме цього Закону про національну безпеку.

Отже, що зникає? Цим законом визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сфері національної безпеки і оборони, створюються основи для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сфері національної безпеки і оборони, забезпечуючи в такий спосіб демократичний і цивільний контроль над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони. Кінець цитати.

Важливо, щоб при голосуванні вже в першому читанні цей абзац не випав з Закону про нацбезпеку. Тому моя пропозиція навіть трохи посилити висновок нашого комітету, не просто згадати про потребу виправлення цієї помилки в тексті, а наполягати на ній в першому пункті нашого рішення. Відповідно я пропоную таку редакцію нашого рішення. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону про національну безпеку України щодо збереження культурної спадщини

України та національної пам'яті (реєстраційний номер 9072), поданий народними депутатами Потураєвим, Кравчук, Федієнком та іншими, прийняти за основу в редакції комітету, виклавши пункт перший розділу першого проекту в такий редакції, частину першу преамбулу викласти в такій редакції (дві крапки), щоб точно ми цього не зробили, це дуже-дуже важливий і це фаховий... Зараз Тараса я попросив, він кинув це формулювання в наш чат. Я би дуже просив, щоб саме таким чином, бо ви розумієте, ми можемо вийняти серцевину дуже і дуже важливого, особливо тепер, закону.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, абсолютно погоджуюсь, Володимире Михайловичу. Я ж кажу, що дякую вам і вашій команді з те, що ви звернули на це увагу, там у нас в таблиці було все, як годиться, а в проєкті висновку, наскільки я пам'ятаю, була допущена ця прикра помилка.

Тому, колеги, абсолютно чітко зараз Володимир Михайлович зачитав формулювання. Я прошу підтримати рішення от саме в такій редакції, яку зараз зачитав пан Володимир В'ятрович. Прошу, колеги, голосувати. Хто - за?

Потураєв – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Колеги, я прошу тепер...

СУШКО П.М. Сушко – за також.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Павле Миколайовичу.

Колеги, я прошу залишитися тільки членів комітету, зупинити запис і дві хвилини у мене буде окремої розмови. Дякую всім.

Юліє Крижановська, будь ласка, поновіть запис. Можна це зробити? Дякую. Так, колеги, давайте по "шевченківській". Ірина Мирославівна це питання запропонувала. Зараз я їй надам слово. І Володимир В'ятрович, я бачу, має що сказати. Я думаю, що не тільки Володимир Михайлович.

Я вам чесно скажу, хоча це і під запис, що я геть заплутався в цій ситуації. Я уважно слідкував за всіма цими подіями, читав дописи Миколи Княжицького, інших колег, і не лише з нашого комітету, передивився уважно інтерв'ю шанованого мною Юрія Макарова в "Українській правді", потім з'явилася заява членів Шевченківського комітету. Чесно, я навіть не дуже розумію, що відбувається. Ну давайте хоча би проговоримо, як кажуть, в першій трасі хоча би проговоримо цю історію.

Будь ласка, Ірино Мирославівно, вам слово.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Пане Микито, дякую, що, власне, уможливили обговорення цього питання. Тому що насправді це вкрай важливе питання. І я теж маю багато звернень від представників і наукової спільноти, вужче можу сказати, і філологів українських, для яких вкрай важливо розуміти, що відбувається з Національною шевченківською премією. Поясню. Йдеться не про те, що, власне, когось із наших сучасників нагороджують таким шанованим ім'ям, йдеться навіть не про кошти, тому що це великі кошти, десь понад 400 тисяч, це теж важливо. Але насправді йдеться про сам статус національної премії і всі лауреати, все, що поруч із Шевченківською премією, воно лишається в історії – в історії культури, в історії літератури, історії мистецтва.

І я зробила запит депутатський на Шевченківський комітет з проханням надати мені усі матеріали, які супроводжували відбір, і чи члени журі, які здійснили такий вибір, чим вони керувалися і чи вони враховували всі подання. Тому що у тих зверненнях, які надійшли до мене, якраз є питання щодо процедури відбору і до фіналістів. При цьому, я відразу скажу, що у фіналі оголошені стали лауреатами дуже гідні люди, і я підтримую і вважаю, що правильний є вибір: і "Козацька Хорея", і пан Портников, і Галина Крук, і Ірина Цілик – це гідні люди, які своїм життям і творчістю довели, що вони заслуговують.

Але для того щоб бути аргументованою і далі, я хочу нагадати положення Шевченківської премії. Даруйте, я не так часто беру слово, тому я все-таки цитату цю прочитаю так, як вона звучить: "Національна премія України імені Тараса Шевченка є державною нагородою України за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинними (вершинними!) духовними надбаннями українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість, самобутність, спрямовані на

державотворення і демократизацію українського суспільства". Це перший абзац.

Наступний. "Присудження національної премії є інструментом політики держави у сфері культури, засобом привернення уваги суспільства до найвидатніших творів української культури, здатних вплинути на розвиток національного культурного середовища, формування нових позитивних смислів і моделей соціальної поведінки, гідно представляти українську культуру в європейському і світовому культурному процесі як його невід'ємну та самобутню складову". І так далі.

Тому я хочу прокоментувати те, що відбулося у жанрі літературознавства і зокрема щодо висунення на премію (і тепер уже лауреатство) книги, антології, яка називається "Крім Шевченка". Тобто Шевченківська премія, а відзначають книгу усіх, хто не є і недотичний до Шевченка. Тобто це йдеться про створення ще одного канону, іншого канону, і тут я буду говорити про це трохи пізніше як історик літератури. І, власне, оце створення цього нового канону якраз уже ми по суті канонізували чи легітимізували Шевченківською премією.

Зверну вашу увагу, що, власне, у цій категорії висувалася ще одна книга і дуже достойної авторки Людмили Тарнашинської про українське шістдесятництво. Книга, яка ось називається "Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління". Так ось, цю книгу знану і яка використовується в університетських курсах впродовж років, висунув Інститут літератури академії наук. Натомість «Крім «Кобзаря»» висуває книгу видавництва. Директор видавництва «Лаурис» висуває книгу. І у мене постають питання, чи ми довіряємо експертам, які є академіками, докторами, кандидатами наук, чи ми беремо до уваги директора видавництва? Як отут співміряти категорії?

Мені стало цього мало, тому я уважно прочитала усі рецензії, які додавалися до цієї справи. Так ось, я хочу сказати, що є рецензія науковців з Університету Шевченка, зокрема Ніни Іванівни Бернацької, яка якраз і пише

про те, що ця книга спростовує канони. І вона так і зазначає, що це продумана позиція викладача, для якого із класикою начебто все зрозуміло: Тарас, Іван і Леся, ну, і ще дехто.

Тобто стоїть питання (я хочу наголосити!) канону, канону української літератури, канону української культури вище. В контекст вводиться широке коло російських авторів, які були у ХІХ столітті, і власне цим утверджується думка про те, що все-таки у нас було дві культури – українська і російська – і про те, що ми, власне, є одним народом. Тобто це уже те, що якраз десь укладається в концепцію тієї російської ідеології, яка так активно просувається Путіним і його оточенням і, власне, яка стала приводом для цієї війни.

Тому я бачу ці всі процеси значно ширше. І просила би, щоб комітет на це звернув увагу. І, власне, ми не можемо, розуміючи, що присудження Національної премії є інструментом політики, допускати, щоб фальшувалися ось такі процеси.

Далі. Я ще хочу говорити і про конфлікт інтересів, який був, коли, власне, розглядалося це питання. Адже згаданий автор - упорядник антології. До речі, мене теж запитували вчені, чому за антологію, це упорядкування всього-на-всього антології, даються такі високі премії. Власне, про що я хотіла сказати? Чому оці питання (даруйте, загубила думку), вони *(нерозбірливо)*. Я вважаю, що ми повинні як комітет поставити питання про перегляд положення, внесення змін у положення і унеможливити усі аспекти і ситуації, які приводять до конфлікту інтересів. Адже згаданий автор працював експертом у складі *(не чути)*, я так розумію, напевно з певних міркувань.

Далі. З одним із членів комітету вони мали певні такі службові стосунки, записували презентації і таке інше. Всі ці матеріали є і мені як народному депутату надійшли від громадськості. Я прошу, щоб ці питання не залишилися поза увагою.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я вважаю, що ви, Ірино Мирославівно, підняли дуже важливі питання. Дякую, що ви так заглибилися в це, я про це не знав особисто. Я думаю, що і багато колег теж зараз про це почули вперше.

Мені здається, що питання, які ви піднімаєте, мають настільки велику важливість, що потребують організації проведення комітетських слухань, бо якщо ми ставимо питання про перегляд положення, це важливо. І я думаю, що це має бути обговорено на рівні комітетських слухань. Тому я пропоную, якщо ви згодні, щоб ви взяли на себе таку працю підготувати пропозиції щодо організації таких слухань відповідних. І я буду вам дуже вдячний, я готовий з вами це відпрацьовувати, як завжди.

Так що дякую за дуже гострі проблеми, які ви виявили от просто навіть за такий невеликий термін. Але це дуже серйозні речі.

Володимире В'ятрович. І далі Микола Княжицький. Будь ласка, Володимире Михайловичу.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Шановні колеги, я, напевно, не виявлю, але просто повторю не менш гострі проблеми, які пов'язані з Шевченківською премією, суть яких зводиться до кількох.

Перша. 15 лютого 2023 року комітет затвердив згідно Положення переможців лауреатів Шевченківської премії. Це означає, що 9 березня мав вийти Указ про присудження відповідно цієї премії тим людям, яких визначив безпосередньо вже Шевченківський комітет. На жаль, цього не сталося. На жаль, як ми тепер дізналися з заяви членів Шевченківського комітету, натомість 9 березня відбулася якась дивна нарада за участю представників Офісу Президента і Міністерства культури, де проговорювалася можливість зміни Положення Шевченківської премії і введення якихось нових номінацій у цю премію. Безперечно, що можна

міняти Положення, це те, про що говорила пані Ірина. Безперечно, що можна вводити нові номінації, але все це можна і треба робити, очевидно, тільки на перспективу.

Я не розумію, чому виникла ця ідея і спроба запровадити цю ідею саме цього року замість того, щоб закрити цьогорічну премію, затвердити рішення, яке було ухвалено абсолютно в легітимний спосіб Шевченківським комітетом, і оформити його в указі Президента. Цього, на жаль, не відбулося.

Натомість, судячи знову-таки з вчорашньої заяви членів Шевченківського комітету, їм пробували нав'язати, власне, перегляд правил гри під час гри. І в результаті ми отримали другу проблему, коли вже не тільки голова Шевченківської премії шановний нами Юрій Макаров, але і ціла низка членів комітету Шевченківської премії вчора оголосили про складання повноважень.

По суті саме на тепер у нас немає Шевченківської премії як інституції, яка б мала ухвалювати рішення про присудження однієї із найпрестижніших, найважливіших для держави літературно-культурних премій. На жаль, через спробу якимось чином втрутитися в процедури ми зараз постали перед загрозою руйнування інституції.

Тому в мене пропозиція звернутися від імені нашого комітету до Президента з пропозицією невідкладно підписати указ Президента, який би все-таки затвердив результати роботи Шевченківського комітету. Це перше.

Друге, очевидно, якщо ми будемо говорити про якісь комітетські слухання, то тут очевидно проговорити більш глобально проблему, яким чином ми будемо виходити з того, що по суті у нас зараз немає Шевченківського комітету для того, щоб відновити функціонування цієї премії і відновити функціонування цієї інституції.

Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Володимире Михайловичу.

Наскільки я знаю, у нас на сьогоднішній день спливали якраз повноваження членів Шевченківського комітету, тобто треба було їх перепризначити. Тому в цьому сенсі не сталося трагедії. Це, знаєте, така, як сказати, планова історія. Тобто спливають повноваження...

В'ЯТРОВИЧ В.М. Микито, ні ні, ні. Був указ Президента від 2022 року про те, що комітет у чинному складі продовжить працювати під час воєнного стану та протягом двох місяців після військового стану. Тобто трагедія є. Іншого комітету ми не можемо створювати. Тут є, на жаль.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире, я читав заяву, я ж кажу, я все, що було, читав. Дивився інтерв'ю Макарова, де він розповідав, як під час цієї наради, яка не з Шевченківської премії збиралася, вочевидь ніким там з Офісу Президента, від імені

Президента особисто була піднята. Але я так розумію з інтерв'ю пана Юрія, що це і його, зокрема, була ініціатива: або ввести окрему номінацію "Твори під час війни" або там доповнити от цими номінаціями "Твори під час війни" кожну номінацію окремо.

Тому я просто дійсно хочу зрозуміти, що нам зараз робити. І я, в принципі, підтримую твою пропозицію щодо відправлення звернення до Президента, тому що дійсно варто нагородити достойних людей.

З іншого боку Ірина Мирославівна в своєму виступі підняла там одне не дуже таке зручне запитання щодо однієї з номінацій. Тому тут виникає певна така, скажімо, розбіжність. Ірина Мирославівна підняла проблемні питання щодо однієї з номінацій.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Пані Ірино і Микито, дивіться, я точно не знаю всіх лауреатів премій і їхніх творів. Але ми не маємо права, ми не маємо зараз "підважувати" процедури, які є.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я згоден.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Їх визначила комісія. Давайте поставимо крапку, а тоді...

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу!

В'ЯТРОВИЧ В.М. ...проведемо дискусію про доречність, правильність, неправильність оцінок комісії. Це вже інше питання.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, згодний, згодний. Дивись, я просто, як завжди, перезбираю питання, щоб ми розуміли, що ми будемо голосувати. Бо, вочевидь, проголосувати треба.

Микола Леонідович. Потім Ірина Мирославівна теж має ремарку.

До речі, поки Микола не почав говорити. Я хотів ще сказати щодо цієї номінації, про яку я казав, яка є проблемною, яку підняла Ірина Мирославівна, там же і громадськість теж була обурена, ми ж пам'ятаємо.

Миколо Леонідовичу, будь ласка, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

По-перше, всі номінанти... Там три тури проходить, і ця інформація, окрім лауреатів, вона протягом всього часу була на сайті і жодних зауважень ні в громадськості, ні в когось іншого протягом цього обговорення, коли відбувався сам конкурс, не було. Якби після появи цього номінанта на сайті були висловлені зауваження щодо цього, вони були публічними, це все обговорювалося, всі про це писали, то, очевидно, могли би це обговорювати. Хоча знову ж таки втручатися в роботу комітету, який би він не був, з моєї точки зору, це не зовсім правильно. Очевидно, ми можемо говорити про це

на майбутнє. А зараз я повністю підтримую пана Володимира: треба видати указ. Тому що це вперше за 61 рік на 9 березня не вийшов указ Президента.

Те, що це була ініціатива пана Макарова, він про це заявив, але весь комітет заявив, що з ними це не обговорювалося, не підтримувалося. Таким чином це не ініціатива комітету. Я думаю, що, на жаль, це дуже прикра ситуація, яка ввела в оману, можливо, і Президента, і представників його Офісу, і всіх інших. Тому що врешті-решт це буде відбиватися на репутації перш за все Президента. Бо навіть Положення, яке ми зараз обговорюємо, його своїм указом затвердив Президент, а не хтось інший. Це не наше повноваження. Це не Верховна Рада затвердила.

Ми можемо це проговорити і звернутися до Президента з пропозицією внести певні зміни до цього положення. І це абсолютно є його прерогатива. Тому ми не можемо тут перебирати прерогативу Президента. Але ми можемо звернутися, оскільки є справді великий суспільний резонанс, з проханням все ж таки для збереження традицій, і оскільки це є державна нагорода, яка відповідно до Закону про державні нагороди є однією з найвищих державних нагород, і Президент повинен підписати цей указ, щоб Президент зараз підписав цей указ. А далі ми можемо провести "круглий стіл", обговорити це між собою, підготувати рекомендації і на майбутнє запропонувати Президенту висловитися щодо цих номінацій.

У мене теж є питання, чому нагороджується антологія. Тому що я теж не вважаю, що все ж таки премія за творчі праці, а не за те, що хтось зібрав інші творчі праці. Разом з тим, було багато фактів, які там до кінця не є перевіреними, які були спростованими. Ну він колись був там перекладачем на російську мову. Те, що хтось без його згоди в Росії видав якийсь старий його переклад, це не є його відповідальністю, якщо це дійсно так. Бо я читав і такі думки. Тобто ми не можемо судити людей, поки ми не вивчили достеменно, що там відбувалося.

Щодо того, хто з ким вів презентації, то Ірина Славінська як радіожурналіст, безумовно, вела презентації, і один з активістів PEN-центру вела презентації з більшістю лауреатів і номінантів так само, як і багато інших з них. Це культурне середовище. В принципі, люди, які є в ньому, всі знайомі між собою. Це теж, я не думаю, що є аргументом. Хоча якщо дійсно, як каже пані Ірина, був конфлікт інтересів, він зафіксований, про це, безумовно, можна говорити. Але треба ще спочатку дослідити, він там був чи не був. Тому що коли Макаров каже, що цей Назаренко є його особистим другом в інтерв'ю, це конфлікт інтересів чи ні? Ну всі є чиїмись друзями, так? Наскільки мені відомо, наприклад, Гнатковський працював в театрі Держипільського, але при тому Держипільський заявив про конфлікт інтересів і не брав участі в голосуванні, а Гнатковський все одно не переміг.

Але всі ці питання треба... У нас є два різних етапи. Перший – це ситуація, яка виникла зараз: треба, щоб Президент підписав указ. А друге – це обговорення ситуації, яка є на майбутнє, яку, безумовно, можна і потрібно обговорювати.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу.

Хочу сказати, що я повністю підтримую абсолютно збалансовану помірковану пропозицію Миколи Леонідовича, от таку двохчасну.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дуже коротко можу додати, що думка про те, що люди, які співають чи пишуть про війну, чи є на війні, там не були представлені, вона теж не відповідає дійсності, оскільки, по-перше, всі номінанти пишуть про війну. Тарас Компаніченко, він є воїном Збройних Сил України, Павло Казарін, який був номінантом, але не отримав премії, був номінантом теж; Артем Чех, який був номінантом теж і дуже багато номінантів там було, які є і зараз учасниками війни і знаходяться на фронті

або є воїнами Збройних Сил України, військовослужбовцями. Тому *(не чути)* будь-які новації можна вводити після того, коли зберігаються всі процедури, а не після того, коли всі ці процедури вже виконані.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Згоден, Миколо Леонідовичу.

Ірино Мирославівно, будь ласка, вам слово, і проголосуємо тоді звернення до Президента і проведення слухань. У мене така пропозиція.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Шановний комітет, я цілком солідарна з паном В'ятровичем і паном Миколою Княжицьким, що для нас усіх важлива репутація Президента, тому що це перше обличчя держави. Для мене це теж вкрай важливо.

І друге, що для мене важливо, це та історія, яку ми лишаємо по собі, і майбутні студенти будуть по цих історіях вчитися, тобто хто вписаний у канон сучасної літератури. Я нагадаю, що усі ці матеріали підуть у історію української літератури, історію української культури, яка вивчається в університетах. І ми, хто має університетську освіту, дуже добре про це пам'ятаємо. Тому ми відповідальні за те, що ми зараз ухвалюємо.

Далі. Я мала на увазі не те прізвище, яке назвав пан Микола, про відеозапис, я мала на увазі пана Сосневича (?), який на презентації в книгарні назвав цю книгу найважливішим проектом тисячоліття. Тобто ідеться навіть уже не про канон нової української літератури, а йдеться уже значно більше.

Тому друге, на чому я наголошую, що це культурна політика України, раз. І ми повинні бути дуже обережні з цими речами. Друге питання, що це стосується якраз ідеологічних питань, що це стосується "єдиного народу" і концепції "руського мира". І тому давайте вирішувати. Я вважаю, що це потрібно обговорити. І якщо ми поважаємо репутацію і Президента, і нашої держави, тому нам потрібно глибоко вивчити ці питання.

Я в комітет перешлю усі відповіді, які мені надійшли від Шевченківського комітету: і лист пана Макарова, і усі протоколи, які стосуються кожного члена. І тоді персонально мої колеги зможуть ознайомитися з цими рецензіями.

І на завершення я процитую одну із рецензій: "Усі хочуть простих рішень, але життя складне. І сенси складності комусь доводиться осягати. І ієрархії, і канони треба обстоювати – це найперше завдання університетів та академічної спільноти, щоб не обтяжений знаннями української літератури Михайло Назаренко не пропонував викинути з канону Шевченка або замінити Марка Вовчка талановитішою, за Назаренком, Галиною Барвінок. Просто від неосвіченості він не соромиться говорити те, що ще 100 років тому дискутувалося тими ж неокласиками – (*нерозбірливо*) проросійської пролетарської літератури, яку мали творити робітники від верстата. Тоді Шевченка теж викидали. Але канон має тверде осердя і Шевченка викинути не змогли. Але зараз тенденція: щоб писати і заперечувати, то не треба читати. На щастя, не Назаренко формує канон і університетські програми. Тих, кого він відкрив у своїх хрестоматіях, ще Микола Зеров у 20-ті визначив і охарактеризував як письменників другого і третього ряду.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ірино Мирославівно.

Колеги, я не переконаний, чи є у нас кворум. Ну давайте все ж таки висловимось хоча би, давайте проголосуємо, сподіваюсь, що кворум в нас є. Є кворум. Дякую.

Колеги, хто за те, щоб направити звернення від комітету на Президента України з пропозицією підписати Указ про нагородження лауреатів Шевченківською премією і провести слухання комітету щодо, ну сформулюємо там вже техніко-юридично, як це назвати, провести слухання щодо майбутнього Шевченківської премії, щось таке, з вашого дозволу.

Колеги, хто за те, щоб підтримати цю пропозицію, прошу голосувати.
Потураєв – за.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Дякую за цю конструктивну розмову, хоча і непросту. І ми розуміємо,
що ми фактично тільки її розпочали. Колеги, я прошу зупинити запис.

Дякую, колеги.